N°. 45. **DE GRONDWET.** 1853.

TE ZEGELEN
ZUID-HOLLAND
C.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIEN:
Van een tot zes regels . . . . ƒ 1.00.
Voor elken regel meer . . . . » 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

MAANDAG 18 JULIJ.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven **franco** aan het Bureau **De Grondwet.**
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . ƒ 4.50.
Voor de overige steden des Rijks . . . . » 5.00.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indie:
W. J. VAN HAREN NOMAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement ƒ **60**, Ned. Cour.

De openbare meening.

Het voorloopig onderzoek over de voorgedragen wet, regelende het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen, is, in de afdeelingen der Tweede Kamer, afgeloopen. Bevreemding mag het baren, dat dit onderzoek is ten einde gebragt, vóór dat die Kamer bekend is gemaakt met den inhoud der, door het tegenwoordige Gouvernement met het Hof van Rome gewisselde nota's, betrekkelijk het vraagstuk, dat de voorgedragen wet in het leven heeft geroepen. Even raadselachtig is het, dat die nota's, waarvan het "drukken" en "ronddeelen" reeds Dingsdag jl. is bevolen, eerst vijf dagen later zullen worden bekend gemaakt. De landsdrukkerij heeft dikwerf, in vier en twintig uren tijds, stukken van grooteren omvang afgeleverd, dan men zegt, dat de beloofde nota's beslaan. Wij kunnen voor deze trage openbaarheid geene andere reden vinden, dan de zucht van het Ministerie, om, ten aanzien van zijne eigene daden, zoolang mogelijk het geheim te bewaren. Welligt ook, dat de "inhoud" van de nota's, vergeleken met dien van het voorloopig verslag der Tweede Kamer, het raadselachtige duidelijk zal maken.

De positie van het Ministerie wordt echter, met elken dag, zonderlinger. Het staat geïsoleerd in het land; want ofschoon de Troonrede er van gewaagde, dat de tegenwoordige Ministers 's Konings vertrouwen bezaten, kan een constitutionneel gouvernement niet regeren, als het ook niet het vertrouwen bezit van de Natie. Bij elken dag, die aanbreekt, ontvalt een vriend aan het Ministerie; groeit met dien vriend het getal tegenstanders aan. Krachtiger bewijs bestaat er wel niet, dat het Ministerie een regt, eene vrijheid, een kleinood aan *allen* toebehoorende, wil aantasten; dat nu inderdaad het "nationaal gevoel is geschokt" en de geheele Natie "bekommerd is over zijne teederste belangen".

Waarop steunt dan toch het Ministerie DONKER-VAN-HALL?

De *dagbladen*, de *Staten-Generaal* en de welbekende "*kern der Natie*" drukken, naar de jongste meeningen van den heer VAN HALL, de openbare meening uit. Zonder de ondersteuning van die openbare meening zal de heer VAN HALL het toch niet mogelijk achten, te regeren?

Laat ons nu eens zien, in hoever de heer VAN HALL en zijn Ministerie de ondersteuning genieten van die openbare meening.

Bij zijne optreding verklaarden zich alleen de "goddelooze bladen" tegen hetgeen aan dat Ministerie het aanzijn gaf. De organen van de "kern der Natie" (April 1853) hieven een juichkreet aan: *Morgenster*, *Fakkel*, *Nederlander*, *Goudsch Kronijkske*, *Amsterdamsche Courant*, *Gemeentestem*. Bij zijne optreding had het Ministerie DONKER-VAN-HALL alzoo reeds één gedeelte der openbare meening tegen zich, hetgeen in een Constitutionneel land natuurlijk is; maar het verbrijzelde een ander gedeelte, door de ontbinding der Tweede Kamer, slechts wettig naar de *letter*, niet naar den *geest* der Grondwet. Alleen het derde gedeelte, "de kern der Natie" bleef pal staan.

Maar nu tijgt het Ministerie DONKER-VAN-HALL aan den arbeid, om het eerste proefstuk te leveren van zijne aangekondigde "tegenovergestelde rigting" en van zijne "mildere toepassing" der Grondwet.

Nu is er slechts één kreet, een kreet van *afkeuring* door het gansche land. De organen van "de kern der Natie" sluiten zich, als om strijd, bij de "goddelooze dagbladen" aan. Die aansluiting moge hier deze, daar eene reden tot aanleiding hebben: in *den kreet van afkeuring* stemmen allen harmonieus en eensgezind in. Ongrondwettigheid, onregtvaardigheid, willekeur en verdrukking: zie daar het vonnis, dat over het eerste proefstuk van het Ministerie DONKER-VAN-HALL wordt uitgesproken.

Handelsblad, *N. R. Courant*, *Arnhemsche Courant*, *de Tijd*, *de Echo*, *het Journal du Limbourg*, *de Overijssel*, *de IJsselbode*, de beide *N. Brabanders*, *de Zeeuwsche Courant*, *de Prov. Friesche Courant* en zoo vele andere dagbladen: zij breken den staf over hetgeen de heer VAN HALL "de wet van bevrediging" durft noemen.

Maar, de meening van al die bladen, wat deert zij ons? roept de heer VAN HALL uit, die gewoon is, de openbare meening slechts te erkennen in hetgeen hem liefelijk in de ooren klinkt.

Dus: de organen van de "kern der Natie?"

De *Amsterdamsche Courant* noemt de wet "dubbelzinnig" en "onvolledig:" eene "*loi des suspects*," "wrok en ergernis, niets dan verwarring veroorzakend." — Het *Goudsch Kronijkske* verklaart, dat de wet is "verre beneden 't geen verwacht mogt worden," dat zij eene "ongrondwettige" zelfregeling toelaat; wegens den eed onzedelijk is; en de honderdduizende adressanten worden, op aandoenlijke wijs, beklaagd, dat zij door het Ministerie met eene mystificatie naar huis gezonden worden! — De *Fakkel* en de *Morgenster*, beiden vinden de wet "onvoldoende;" de laatste geheel afkeurenswaard, om hetgeen er *in* is en om hetgeen er *niet* in is. Ook de *Morgenster* noemt de wet "onzedelijk." — De "*Stem*" verklaart de wet "schreeuwend onregtvaardig" en "ongrondwettig;" dat blad vraagt, wie het hoofd der Kerk is: "de Heere Jesus of VAN HALL?" — De *Rotterdamsche Courant* durft den mond niet openen; en de *'s Gravenhaagsche Nieuwsbode* heeft het niet verder kunnen brengen, dan tot het jammerlijk maar ongegrond betoog, dat de wet van Germinal wel eens in werking zou zijn geweest. Tot de eigenlijke verdediging van de wet, heeft het aan dit blad den moed ontbroken. — De *Gemeentestem*, die zoo flinkweg op het politieke terrein zich plaatste, door voorbarig al wat mooi is, te vertellen van het ministerie, treedt achteruit, door het hooggeroemde gouvernement [illegible] "van staatkundige misgrepen" te beschuldigen .... maar durft de verdediging van het eerste product van zijn "enfant chéri" niet aanvaarden. — Wat bleef den Heer VAN HALL nog over in het gansche land, van den eenen uitersten hoek tot den anderen?

De alleen-zaligmakende "*Nederlander.*"

Helaas! De *Nederlander* behoort heden ook al tot de overloopers. Onder protest, dat het orgaan der anti-revolutionnaire partij "het Ministerie wenscht te ondersteunen", meent de *Nederlander*, dat de wet "in verscheidene bepalingen, gelijk ze daar ligt, onaannemelijk" is. Ook is het twijfelachtig, dat zij "door wijzigingen aannemelijk kan worden gemaakt." Maar de *Nederlander* doet nog meer: zij geeft het Ministerie een gevoeligen slag. "*In elk geval*," zegt de anti-revolutionnaire: "*zouden wij in de tegenwoordige omstandigheden de voordragt eener wet minder dan ooit hebben verlangd.*" Onder de redenen, die daarvoor worden opgegeven, behoort ook, dat door de aanbieding van *deze* wet "men den schijn geeft, alsof het vorig bewind "slagtoffer *der getrouwe naleving van de Grondwet* en "der *naauwgezette eerbiediging van het regt der gezindheden* geweest was." De bekentenis van *de Nederlander*, dat dit "den *schijn*" heeft, mag wel leiden tot het besluit, dat het eene *waarheid* is.

De openbare meening, voor zoover zij door de dagbladen en de "kern der natie" wordt uitgedrukt, heeft alzoo den heer VAN HALL verlaten. Twee derde gedeelten van hetgeen, naar zijne eigene verklaringen, de openbare meening uitdrukt (Zie ons No. van 9 Junij) verklaren zich tegen hem en zijn gewrocht, en het zijn nu nog slechts *de Staten-Generaal*, op wie hij zijne hoop heeft gevestigd.

Maar de Staten-Generaal?

Wat de Heer VAN HALL, bij wetten als die op de kerkgenootschappen te wachten hebbe van de Eerste Kamer, is, meenen wij, niet twijfelachtig.

En de Tweede Kamer? Zal hare meerderheid niet terugdeinzen voor de gewigtige verantwoordelijkheid om eene voordragt te bekragtigen, waartegen een aanzienlijk deel harer leden zich verklaart; waartegen zoo vele petitiën worden ingediend; die bestreden wordt niet slechts door de organen van de eene of andere partij, maar, *zonder eenige uitzondering, door al de organen van al de in Nederland vertegenwoordigde partijen.* Zal zij eene wet aannemen, die gelijkelijk veroordeeld wordt door het meest regtzinnig-protestantsch orgaan, en door het meest ultra-montaansche dagblad? Wij gelooven het niet; nog hebben wij beteren dunk van de Tweede Kamer.

Dat het Ministerie DONKER-VAN HALL het dan beseffe; dat het inzie, hoe [illegible] het wankelend gebouw instort, waarvan het de grondslagen uitmaakt. Dat het Ministerie kome tot de erkentenis, dat men wel den Koning "eene troonrede kan voordragen" waarin verklaard wordt, dat de Ministers 's Konings vertrouwen bezitten; maar dat, om te regeren in een constitutionneel land, ter "mildere toepassing" van de Grondwet, al is het dan ook "in tegenovergestelde rigting," men ook, ja bovenal noodig heeft het vertrouwen der openbare meening, dat het vertrouwen is der Natie.

Wij hebben reeds het oordeel der *Morgenster* over de wet van bevrediging medegedeeld.

Het was niet gunstig. Men wil eene *wet*, maar niet deze.

Welke dan?

Wij zien gaarne, dat veler krachten aan het *beproeven* van een goed opstel worden dienstbaar gemaakt.

De aanmerkingen van de *Morgenster* tegen art. 1 zijn volkomen juist. Wij vinden ons terug, waar zij zegt: "Die *in* den Staat wil leven, moet zich *aan* den "Staat onderwerpen." Maar wij wagen de vraag, of daarin niet geheele veroordeeling wordt uitgesproken over het jammeren der anti-conservatieven, over die zoogenaamde "*suprematie* [illegible]

Zij wil voorts, dat de Regering "haar weg gaan zal;" — dit willen wij ook; — maar zij wil tevens dat de Regering geen kerkgenootschap erkent, *beschermt*, ondersteunt of bevordert, dan die zij "*kent*" en "*goedkeurt*".

Dat zij ze moet *kennen* ligt in den aard der zaak.

Maar hoe die eisch van *niet-bescherming* overeen te brengen met het grondwettig voorschrift: "Aan *alle* "kerkgenootschappen in het Rijk wordt *gelijke bescher*"*ming* verleend"?

Zal de Regering, stel deze is in Groeniaanschen zin, hare bescherming mogen onthouden, omdat zij de *leer* van dat genootschap *niet goedkeurt?*

Of bijv. omdat het te veel of te weinig leeraars wil, dan naar het oordeel der Regering noodig zijn?

Of omdat het bedienaars der Godsdienst meent noodig te hebben, die onder toezigt en bevel staan van een geestelijk hoofd?

De *Morgenster* zal, bij nadere overweging, op deze moeijelijkheden, vooral ook met het oog op eigen Kerk, bedacht willen zijn.

Zij vindt art. 6 voortreffelijk.
Ook de *terugwerkende* kracht tot 3 Nov. 1848?

Zij is het overigens met ons eens, dat het niet is dan eene gelegenheidswet; waarbij alleen "*de behoeften* "*van het oogenblik*" zijn in het oog gehouden; die bij aanneming dan ook maar voor oogenblikken zullen zijn vervuld.

Wij geven echter ook hier in overweging, of er werkelijk *vervulling* van deze zoogenaamde behoefte zijn zal?

Zij wil in eene wet "dat de leeken regt kunnen be"komen tegen de geestelijken, en zij bijv. niet in kloosters "als in gevangenissen, buiten staatstoezigt kunnen worden "*vastgehouden.*"

Zou zij dit, na lezing van art. 341 van het Strafwetboek, niet overbodig achten?

"Er moest worden uitgemaakt wat een kerkgenootschap is.
"Eene enkele gemeente is het niet. Men kan vragen dat ten
"minste *vijftien* aan verschillende oorden zich bevindende ge-
"meenten moesten overeenkomen tot één organisch geheel, zou-
"den zij een *kerkgenootschap* kunnen uitmaken, en als zoodanig

„op de *bescherming* der regering aanspraak maken. Dit is niet [illegible]gd. De regering *mag* den *sectegeest*, voor den „staat zoo nadeelig, niet *aanmoedigen*, door elke scheurzieke „vergadering dadelijk als een *kerkgenootschap* in bescherming te „nemen.”

Tres faciunt collegium. Wáárom zullen *vijftien* gemeenten, op *verschillende* oorden eerst één genootschap vormen?

Zoude aan *dertien* gemeenten de grondwettige bescherming mogen onthouden worden?

Waarom vijftien op *verschillende* oorden? Dus aan ééne gemeente van 30,000 leden de bescherming ontzegd, en aan vijftien, elk van 100 leden, haar verleend?

Maar is het billijk, zelfs het *kleinste* getal dat zich tot kerkgenootschap vormt, bescherming te weigeren? Is dat met de Grondwet overeen te brengen? Zal men het, bij nader indenken, een protestantsch en christelijk beginsel achten?

En als er nu vele gemeenten zijn, zonder vereeniging tot één organisch geheel, zal men aan die *broederschap* van *vrije gemeenten* bescherming onthouden?

Noodlottige sectegeest en scheurzieke vergaderingen! De Regering moedigt ze niet aan; zij *beschermt* alleen kerkgenootschappen. Bijv. *afgescheidenen* moet zij beschermen tegen andersdenkenden.

De *vrijheid van belijdenis* des geloofs, die het vrij verlaten van een kerkgenootschap waarborgt, en het *overgaan* tot een ander of het *stichten* eener nieuwe gemeente veroorlooft, wordt juist verzekerd door die onbepaalde bescherming, en waarborgt tegen allen *dwang*, die een kerkgenootschap zou willen bezigen tegen hen, die zich daarvan zou willen *afscheiden*.

„De Staat moet niemand als geestelijke erkennen, dan die „een examen heeft gedaan voor eene staatscommissie, gelijk „bijv., de theologische faculteit aan 's lands hoogescholen. Nie„mand wordt er R. C. priester of evangelisch predikant, dan „die ten minsten *drie* jaar aan eene universiteit gestudeerd en „behoorlijk examen heeft afgelegd?”

Zou de *Morgenster* dit uitvoerlijk achten, gedachtig aan het collegium philosophicum, en met het oog op de Groenianen, de Groningsche school, de afgescheidenen enz. enz.?

En wáárop steunt dat verbazende regt, dat men hier aan den Staat wil geven?

Zijn *zij* hier niet beducht, die bij de armenwet zoo over supLematie van den Staat hebben geschreeuwd?

Inderdaad de verblindheid, waarmede in beide zaken wordt te werk gegaan, komt allengs duidelijk in het licht.

Kalm onderzoek alleen is in staat, die weg te doen vallen.

Daartoe zij ieder uitgenoodigd.

Dan zal het gevaar dat ons dreigt, worden gezien, en hoe onmogelijk het is, eene wet te maken, die be[illegible] niet het land wordt uitgebannen.

Maar in elk genootschap gezien wat men zelf wil en zelf erlangt; wat ieders behoefte is en niet wat een ander voor zich goed acht.

GELIJKE *bescherming!* dit zij met VRIJHEID *van belijdenis* ons beginsel.

Maar niet daarom geijverd tegen de mannen, die men in een ander kerkgenootschap kerkvorsten noemt, noch:

„Geen turfgraver, die zich predikant (bij eene afgescheidene „gemeente) noemt en door eenigen hiervoor wordt erkend, „moet bij den Staat gelijk gesteld worden met een predikant, „die, zich, naar 's land wetten *vijf* jaren aan eene universiteit „heeft voorbereid en de vereischte examina heeft afgelegd.”

Want ziet de consequente gevolgen van uw verlangen! Wilt gij den „turfgraver” die door zijne gemeente voor *wettig leeraar* wordt erkend, niet tot het niveau van den predikant van 5 jaren studie hebben opgeheven, *waarom* zal de bisschop daartoe *afdalen?*

Gij wilt de gelijkstelling met den turfgraver niet en gij keurt art. 4 van het ontwerp niet af: „de titulaturen „in de kerkgenootschappen aan de bedienaren der openbare „godsdienst toegekend, geven noch ten opzigte van het „wereldlijk gezag, noch ten opzigte van andere kerk„genootschappen, *eenige aanspraak*, *rang* of VOORREGT.”

„*Dwingen* mag de Staat niet, maar *leiden* moet hij; *leiden* „vooral de geesten, vooral de toekomst.”

Leiden? In welken zin? Zonder voor eene rigting partij te kiezen? Of zal hij leiden in *alle* bestaande rigtingen, dus ook in den R. C. zin; of alleen in *uwen* zin? Zoodat in de toekomst van allen alleen uwe rigting zal zijn overgebleven?

Dwingen eindelijk *mag* de Staat en *moet* de Staat, zoodra een kerkgenootschap zich niet houdt binnen de palen der gehoorzaamheid, die het, levende *in* den Staat, *aan* den Staat schuldig is.

Maar geen bedril als de *Morgenster* wil; geen willekeurig geven of weigeren van bescherming; geene ongelijkheid van bedienaren der godsdienst: geen *leiden*, dat tot *gewetensdwang* kan brengen.

Wij lezen heden in *de Nederlander:*

Wij wenschen het Ministerie te ondersteunen.

Zonder verloochening van onze beginsels en antecedenten.

Volgens *de verklaring van 26 April*; gelijk haar zin en geest door de omstandigheden, waaraan het Ministerie zijn bestaan te danken heeft, toegelicht wordt.

Kunnen wij, wanneer we aldus, op den bodem onzer eigen politieke geloofsovertuiging *zelfstandig-ministerieel* zijn, onze goedkeuring hechten aan eene *voordragt ter regeling van het toezigt op de Kerkgenootschappen?*

Om dit te kunnen doen, moeten wij de overtuiging hebben, dat zoodanige voordragt volgens *de Grondwet* geoorloofd, en voor de *ware belangen* van het Vaderland wenschelijk is.

Ook wanneer we daarvan overtuigd zijn, is het eene andere vraag of we tegen *deze* wet geen bezwaar hebben.

Zij komt ons in verscheidene bepalingen, *gelijk ze daar ligt*, onaannemelijk voor.

Of ze *door wijzigingen aannemelijk kan worden gemaakt*, is twijfelachtig. Aan den eenen kant zou daarvoor bijkans eene geheele omwerking worden vereischt. Daarentegen is zij niet zoodanig *stelselmatige ontwikkeling van één beginsel* waardoor, bij misprijzing der hoofdgedachte, elke poging om stuksgewijs: niet slechts eene geheel andere wet, maar eene wet van tegenovergestelden zin te verkrijgen, in het belang eener goede behandeling van zaken, en eener regelmatige werking van de Constitutionele magten, afkeurenswaard.

In elk geval, en terwijl we, zooveel mogelijk, met onbevangenheid de wederzijdsche redeneringen ter toetse wenschen te brengen, achten wij ons verpligt reeds nu te doen uitkomen dat wij de voordragt eener Wet, *in de tegenwoordige omstandigheden minder dan ooit zouden hebben verlangd.*

Omdat de spanning der Gezindheden, niet tot bedaren gebragt, maar verhoogd wordt.

Omdat, uit den aard der zaak, niet alleen de Roomsch-Catholieken worden geërgerd, maar de Protestanten beducht worden dat de Wet of, door nietsbeduidendheid, eene *mystificatie*, of wanneer zij iets te beduiden heeft, door haar algemeenheid, althans onder een ander ministerie, ook hun ten *valstrik* zou kunnen zijn.

Omdat door aldus de aandacht te concentreren op eene questie die, hoe gewigtig, evenwel *incidenteel* is, de *aanleiding* met de *oorzaken* der nederlaag van het vorig Ministerie verward wordt.

Omdat men aldus aan het vorig bewind den schijn *) geeft als of het slagtoffer der *getrouwe naleving van de Grondwet* en der *naauwgezette eerbiediging van het regt der Gezindheden* geweest was.

Omdat men aldus zelf medewerkt om te doen vergeten, dat het door den *nationalen weerzin* ontstaan geworden mind was; omdat het *de Grondwet niet nageleefd*, en het *regt van alle Gezindheden*, in naam der vrijzinnige wanbegrippen, *miskend had.*

De Tijd toetst heden de voorgedragen wet op de kerkgenootschappen, blootelijk aan de letter van de Grondwet en andere wetten, en komt daarbij tot de volgende uitkomsten.

Art. 1. Stelt schending daar van de artt. 164, 169 en 170 Gwt. — Art. 2 schendt de artt. 164, 165 en 169 der Grondwet; artikel 3 stelt schending daar van artt. 3 en 164 der Grondwet, van art. 9 der wetten van 14 Junij 1822 en 15 Mei 1829. Art. 4, 5 en 7 schenden het beginsel *van gelijkheid van allen voor de wet.* Art. 6 1e § schendt art 164 en het grondbeginsel, dat aan geheel het VI hoofdstuk de Grondwet ten grondslag legt; de 2de § schendt de artt. 115—117 der Grondwet, zoowel als de artt. 164, 169 en 170, voorts art. 4 der wetten van 14 Junij 1822 en 15 Mei 1829. Art. 8 is in lijnregten strijd met art. 167 Grondwet; art 9 met de grondwettelijk kracht van wet hebbende verschillende besluiten van 16 Maart 1809, 24 Januarij 1815 en 12 Januarij 1844. De artt. 10—15 schenden art 146 der Grondwet; en art. 16 schendt art. 169 der Grondwet en de wettelijke verordeningen reeds op art. 6 aangehaald,

Van elke dezer schendingen levert *de Tijd* het betoog. Wij ontleenen aan dat betoog slechts de volgende zinsneden:

Artikelen *vier*, *vijf* en *zeven*. — Schending van het beginsel van *gelijkheid van allen voor de wet*, welk beginsel bij elke van de bepalingen der Grondwet wordt gehuldigd. Immers om met de Grondwet te kunnen bestaanbaar wezen, behoorden die drie artikelen te zijn algemeen, — *niet* gerigt tegen *eene enkele* klasse van ingezetenen (de bedienaars der godsdienst,) en alzoo minstens te luiden: „geene titulaturen, gebezigde namen van provincien of gemeenten, andere dan bij de wet vastgesteld, geven aanspraak, rang of voorregt, of eenig gevolg op staatkundig of burgelijk gebied. Zullende ook geen ander dan burgerlijk bij de wet erkend ambtgewaad op de openbare straat gedUld worden.”

„Met een woord, zullen die verordeningen, niet éénzijdig, en dus ongrondwettig zijn, zoo behooren niet minder onder haar bereik te vallen de benamingen van *koningen*, hoofd- of hoplieden (b. v. van buks- of handboogschutterijen, titelen, welke scheller klinken in een politiek oor dan die van *Bisschop of prelaat*), van *Grootmeesters* b. v. van de orde der vrijmetselaren, van *presidenten*, *Directeuren*, *Bestuurders* van zoo menig genootschap, van zoovele vereenigingen, of hoe die dignitarissen heeten mogen: — even als hare indeeling in of over provincien of gemeenten, in *departementen* (als die der maatschappij *Tot Nut van 't Algemeen*), in afdeelingen, bepaalde deelen van 's Rijks grondgebied omvattende, en wat daarvan verder zij; — en niet minder het plegtgewaad dier koningen, hoofdlieden, grootmeesteren en andere waardigheidsbekleeders. Zonder dat, schenden opgenoemde artikelen 4, 5 en 7 de gelijkheid voor de wet.”

„Artikel *tien* tot en met *vijftien* — Schending van art. 146 der Grondwet, als geene *geprivilegieerde* ook geene *exceptionele* regtspleging toegelaten wordt, dan alléén ten aanzien van het krijgsvolk, de schutterijen en in de materie van belastingen.”

*) Zou het slechts „*schijn*” wezen? (*Red*)

Buitenland.

ENGELAND.

Volgens berigten uit Portsmouth van den 10 dezer; die door de *Times* worden medegedeeld, is van de Admiraliteit bevel ontvangen, tot het bouwen van zes nieuwe linieschepen alle met stoomschroeven voorzien en weldra drie zeilschepen en drie fregatten. Verder blijkt uit de berigten dat de onlangs gemaakte verordeningen op de aanwerving van zeelieden voor de vloot (die hoog loon en vooruitzigt op pensioen aanbieden, maar daarentegen dienstneming voor tien jaren vorderen) nog geene zeer merkbare uitwerking hadden. Het nieuwe linieschip: de *Hertog van Wellington* miste nog ongeveer 150 man voor eene bemanning van 1100.

— In de Londensche bladen wordt berigten van de in de baai van Beschika liggende Engelsche en Fransche vloten mede gedeeld, waaruit blijkt dat tusschen de zeelieden der beide natien de beste verstandhouding bestaat, en dat de Fransche vloot, door de laastelijk ontvangen versterkingen, in aantal schepen en vuurmonden de Engelsche overtreft.

OOSTENRIJK.

Dezer dagen hebben geruchten geloopen, dat dit rijk, bij de verwikkeling van de Turksche zaken, ten slotte ook bedacht zou worden, zijn deel van den te verwachten buit te erlangen, en het oog reeds op Serviё en Bosniё had geslagen. Die geruchten hebben zelfs in het Britsche Parlement weêrklank gevonden, doch zijn aldaar door de ministers wedersproken. Men weet dat tot die geruchten aanleiding had gegeven: de zamentrekking van een observatie-corps van 25,000 man, onder generaal Schlick, bij Peterwardin. — Het meest gelezen Engelsche blad hecht ook niet aan opgemelde geruchten, maar vindt Oostenrijks stelling in de tegenwoordige omstandigheden, waarin Europa geplaatst is, zeker eene der meest bijzondere, en wel waardig bepaaldelijk en afzonderlijk overwogen te worden. Het wezenlijk gewigt van Oostenrijk, in het staatsevenwigt van Europa, is door de jongste gebeurtenissen meer dan ooit in het licht gesteld, ja, het blad meent, dat die gebeurtenissen nooit zouden hebben kunnen plaats grijpen, indien Oostenrijk die krachtige stelling had kunnen blijven innemen en zijne van oudsher gevolgde staatkunde blijven behouden, waardoor het vóór de omwenteling en worstelingen van 1848 en 1849 zooveel meer gewigts in de schaal mogt werpen. Het is sedert in eene soort van afhankelijkheid aan zijnen Noordschen nabuur gebragt, waarvan het nu den druk gevoelt. Daarenboven werden zijne goede betrekkingen met het Turksche rijk verstoord door de geschillen over de Hongaarsche uitgewekenen, de woelingen in Bosniё, in Montenegro enz. En zelfs op het eigen oogenblik, waarop de Oostersche gezant von Bruck te Konstantinopel komt, om de meest bemiddelende en verzoenende rol te vervullen, ontstaan er geschillen te Smyrna, welke bijkans eene volslagen breuk tusschen Oostenrijk en de Porte veroorzaken; vele kleinere redenen hebben tot de verkoeling bijgedragen, welke er tusschen Oostenrijk en Turkije sinds een vijftal jaren valt op te merken, en Rusland heeft daarvan behendig partij getrokken; zoodat, indien de zaken eens onverhoopt eene ongunstige wending namen, het zeer onzeker is welken weg het kabinet van Weenen zou inslaan. „En nogtans, zegt de *Times*, wordt geen staat in geheel Europa zoo regtstreeks door de nadering van de Russen tot den Donau getroffen, dan juist Oostenrijk. Reeds zijn de lagere Donaustreken, de wanden van die rivier, zoo als geheel de wereld, tot haar kosten ondervindt, in de handen van Rusland. Het „godsdienstig beschermheerschap” dat de graaf van Nesselrode ten behoeve van de Russische kerk eischt, is even toepasselijk op de onderdanen van Oostenrijk, die de Grieksche godsdienst belijden, als op de onderdanen van Turkije. Het kan Oostenrijk ook niet onbekend zijn, hoe de Russische veldheeren en legers, in den veldtogt van 1849, zich over het rijk dat zij kwamen bijstaan, uitlieten, en hoe de vorst Paskewitz, bij het eindigen van de vijandelijkheden, niet alleen met redekunstigen ophef verkondigde: „Hongarije ligt aan de voeten van den Czaar!” Daar nu de landen en volken, die deze nog niet lang geleden onlusten aanschouwd hebben, nog in geenen deele tot hun normalen toestand, wat rust en burgerlijk bestuur betreft, zijn teruggekomen, zoo kan het niet anders of Oostenrijk moet de gevolgen van eenen nieuwen strijd in zijne nabijheid, met wezenlijke bekommering te gemoet zien. Het heeft tot dus verre getracht eene onzijdige en onafhankelijke stelling te behouden, en het schijnt tot het laatste toe gesteund te hebben op de verzekeringen, welke het uit Petersburg ontvangen heeft, werwaarts graaf Gijulay was gezonden, om eene bepaalde en definitive regeling tot stand te brengen. Maar Oostenrijk zal het onmogelijk vinden, dat het in dien middenweg blijve, indien de keizer van Rusland weigert de hem door de andere mogendheden van Europa

gedane voorslagen aan te nemen; en, tenzij het gezind mogt wezen alle onafhankelijkheid van handeling op te geven, en de grondbeginselen van zelfbehoud te laten varen, zal het, gezamenlijk met het overige Europa, eenen aanval wederstaan, welke reeds zulk een nadeeligen invloed op zijne onmiddelijke grenzen uitoefent. Wat ook het lot van het Ottomanisch rijk zij, kan Oostenrijk, het minste van alle mogendheden van het vaste land, dulden, dat dit lot, zonder zijne medewerking, bepaald worde. Intusschen bevindt het zich in de groote moeijelijkheid dat, het moge met of tegen Rusland zijn, elke weg, dien het inslaat, eenig gedeelte zijner eigen staten, die reeds maar al te zeer verdeeld en misnoegd zijn, in gevaar brengt, dadelijk door eenen vijand te worden aangegrepen.

„Het is niet onmogelijk, dat, in spijt van de van oudsher gevolgde staatkunde van Oostenrijk, en het belang, hetwelk dat land heeft in 't behoud van de bestaande gesteldheid van zaken in het Oosten, het door het overwigt van Rusland en door de beloften van vergrooting van grondgebied in Bosnië en Servië verlokt zou kunnen worden, om zich met keizer Nicolaas te verbinden, als hij werkelijk tot vijandelijkheden mogt komen, of de tegenwoordige crisis noodlottig voor het Ottomanische rijk mogt uitvallen. Maar de gevolgen daarvan zouden verderfelijk zijn voor al hetgeen Oostenrijk in het Westen meest begunstigt, en het tot eene bloote sateliet van het groote Noordsche rijk vernederen. Het zou op de hulp van Duitschland niet kunnen rekenen in eenen kruistogt tot verspreiding van het „regtzinnig Grieksche geloof" en tot uitbreiding van Ruslands magt; want Pruissen zou dan billijke en regtmatige aanspraken doen gelden om de nationale belangen van Duitschland te vertegenwoordigen, om Europa's volkenregt te behouden en althans met de Westersche mogendheden in vrede te blijven. Maar het zoude nog grooter gevaren in Italië en van de zijde van Frankrijk beloopen. Indien het Weener hof een stap doet, welke er toe zou kunnen leiden, om dit geschil in een algemeenen oorlog te doen uitloopen, en indien het zich verleiden liet om Ruslands aanmatigingen krachtdadig te steunen, hetzij door vrees, hetzij door bekrompene zucht tot vergrooting van grondgebied, dan is het gemakkelijk te voorzien, dat bij het eerste verschijnsel van ernstige veranderingen in Italië, dat reeds zoozeer in spanning verkeert, uitbarstingen zouden plaats grijpen en het lot van dat land ter beschikking van Engeland en Frankrijk zou staan. Wij willen het niet betwisten, dat het buitensporig misbruik van gezag, waaraan Oostenrijk zich, sedert de herstelling zijner zaken in 1849, heeft schuldig gemaakt, en de kleingeestige vijandschap welke het sedert immer tegen Engeland en de Engelschen heeft aan den dag gelegd, deze er toe zouden brengen om de vrijmaking van Italië met gansch andere oogen aan te zien dan in 1848 het geval was. Het is blijkbaar, dat door Rusland geen hulp aan Oostenrijk zou kunnen worden verstrekt, geschikt om deszelfs stelling in Italie te behouden tegenover de staatkunde van Engeland en Frankrijk en tegen de geheele bevolking van Italië; en alle uitbreiding van grondgebied in het Oosten zou dus gevolgd worden door moeijelijkheden van veel zwaarwigtiger aard in het Westen.

Voor eigen veiligheid en volgens beginselen van algemeen regt heeft Oostenrijk dus maar één weg te volgen, dat is, om vastelijk verbonden met de Westelijke mogendheden, bij het besluit te blijven, om gezamenlijk in de Oostersche zaken te werk te gaan, en, zoo noodig, de poging van elke mogendheid te wederstreven, die aan de Porte voorwaarden wil opleggen, hetzij dan in naam harer kerk, hetzij door het doen oprukken harer legers. Oostenrijk heeft het in zijne magt dit geschil te beslechten, en wel in den zin van wettigheid en vrede. Het voortrukken van de Russen generzijds den Donau, en zelfs hunne langdurige bezetting van de Vorstendommen, is onmogelijk, indien Oostenrijk, door Engeland en Frankrijk bijgestaan, de taal voert, welke zijne stelling en zijne hoofdbelangen het regt geven aan te nemen. Keizer Nicolaas heeft, voorzeker, aanspraak op zijne dankbaarheid, en hij heeft zijn persoonlijken invloed op keizer Frans Joseph werkelijk uitgeoefend.

Maar dankbaarheid moet niet zoo verre gaan, dat zij in onderworpen verslaving ontaardt, en de geestkracht des jeugdigen Keizers zou er tegen opkomen, dat hij tot een onnoozele of een werktuig verlaagd wierd. Om het Oostenrijksche kabinet regt te doen wedervaren, moeten wij zeggen, dat wij vernomen hebben, dat zijne taal zoo nadrukkelijk geweest is, als de zaak eischte, en geheel in overeenstemming met die van de zee-mogendheden. Rusland heeft reeds, hoewel te vergeefs, zoowel te Weenen als te Berlijn, gepoogd, angst en schrik aan te jagen, en wij houden er ons van overtuigd, dat, indien de vier mogendheden, die betrekkelijk deze zaak tegenover Rusland staan, in duidelijke taal kenbaar maken, dat zij allen bij die vereende gedragslijn blijven, en besloten hebben, alle kansen te beloopen, welke het weêrstreven van Ruslands aanmatigingen zou kunnen ten gevolge hebben, — aanmatigingen die zoozeer tegen de regten en de rust van Europa aandruisschen — het Petersburger kabinet verpligt zal zijn terug te treden. Doch thans steunt keizer Nicolaas op de schroomvalligheid van sommigen en op den afhankelijken toestand van anderen. Hij waant dat hij deze zaak kan regelen, alsof er geen Duitschland bestond, en alsof daarin Europa's belangen volstrekt niet betrokken waren; de uitkomst nu zal het bewijzen of hij teregt Oostenrijk en Pruissen als zijne satelieten behandelt, dan of zij zelfstandig zullen zijn in het beschermen van de algemeene zaak des vredes."

TURKIJE.

De berigten of liever de geruchten zijn thans, over 't algemeen, van vredelievenden aard. In Parijs hield men den 14 de Oostersche zaak voor geschikt; of althans zeker dat zij in der minne vereffend zou worden. Van daar eene aanzienlijke rijzing van de fondsen. Onbevooroordeelden meenen, dat de gerustheid der parijsche beurs in dezen evenzeer te ver gaat, als zij vroeger in hare bekommeringen te overdreven is geweest. Alles schijnt nog niet beslist te zijn; er moeten nog antwoorden inkomen uit Petersburg, nota's in Konstantinopel worden opgesteld en uitgewisseld; en voor 't minst zal dit nog tijd kosten. Hoe 't zij, men houdt het er vrij algemeen voor, dat de zaak op den weg is om geschikt te worden.

Wat heeft daartoe het meeste medegewerkt, vraagt men algemeen. En het antwoord is, de houding van Engeland. De vredelievende partij heeft aldaar in den raad den boventoon gehouden, de politiek van lord Aberdeen boven die van lord Palmerston gezegevierd. De *Times*, het blad van eerstgemelden minister, die nu en dan oorlogzuchtige taal had doen hooren, en met de vredes-congressen den draak had gestoken, ijvert dan ook meer dan eenig lid van die congressen voor den vrede, althans voor 't behoud van dien met Rusland. Het blad wordt deswege vrij onzacht gegispt in het dagblad van Keulen, dat zegt dat minder nog het eigenbelang, dan eene politiek van gemakkelijkheid Engelands tegenwoordige staatslieden bestuurt, en zij Brittanje's eer al zeer ligt achten met zich jegens Ruslands aanmatigingen en vorderingen zoo gedwee te toonen. Frankrijk, dit bemerkende, begreep alleen geen kruistogt tegen Rusland te kunnen ondernemen en had zijne ontwerpen tot krachtige optreding mede laten varen.

Den 14 heeft in het Engelsch Lagerhuis de heer d'Israëli tot de regering op nieuw eenige vragen over de Russisch-Turksche zaak gerigt. Lord J. Russell heeft geantwoord dat de fransche en engelsche regeringen gezamenlijk voorstellen gedaan hadden, welke van eenen aard waren, dat Rusland en Turkije die konden aannemen. Dienvolgens waren alle beraadslagingen als ontijdig te beschouwen, zoolang het antwoord daarop niet zou zijn ingekomen.

(Zooals reeds gezegd is, hebben Oostenrijk en Pruissen zich aan die voorstellen aangesloten. Nopens Oostenrijks bijzondere stelling in de oostersche zaken verwijzen wij naar het onder *Oostenrijk* vermelde.)

BRITSCH-INDIE.

Er zijn berigten uit Calcutta tot 3 Junij. De onderhandelingen met Ava zijn geëindigd met de weigering van de gezanten der Birmannen, om het verdrag met de Engelsche gemagtigden te teekenen. Zij wilden niet overgaan tot het onderteekenen van eenig verdrag, waarbij het geringste gedeelte van hun grondgebied werd bedongen. Daarop zijn de onderhandelingen afgebroken, de gezanten der Birmannen vertrokken. Men voorzag de krachtige hervatting der vijandelijkheden en, als het niet anders kon, de onttrooning van den koning van Ava.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal is een wetsontwerp aangeboden, tot goedkeuring van een op den 12den Julij 1852 gesloten Tractaat van handel en scheepvaart tusschen Nederland en de republiek van Costa Rica. Dit is hetzelfde wetsontwerp, dat bereids door de vorige Kamer was aangenomen. Ten gevolge echter van het besluit der Eerste Kamer, om geene ontwerpen te behandelen, door de ontbonden Kamer haar toegezonden, moet ook dat ontwerp op nieuw aan de beoordeeling van de Tweede Kamer worden onderworpen.

De Regering in overweging genomen hebbende, dat het in het belang van den Staat is, bij dading het geding te beëindigen, aanhangig voor het Provinciaal Geregtshof in Overijssel tusschen het bestuur der Domeinen en de gemeente Genemuiden, omtrent den eigendom van hooi-, riet- en biezenlanden en water, liggende onder de gemeente Genemuiden, in de provincie Overijssel, heeft aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal een wetsontwerp aangeboden, strekkende, om goed te keuren de dading, die tusschen het bestuur der domeinen en de gemeente Genemuiden ter beëindiging van dat geding gesloten is, bij acte, verleden voor den notaris Mr. W. S. van der Gronden, te Zwolle, den 13den October 1852 jl.

Dit wetsontwerp was bij de Tweede Kamer der Staten-Generaal, in hare zitting van den 14den Maart 1853, in behandeling geweest en aangenomen, doch bij de Eerste Kamer, ten gevolge eener onlangs daaromtrent genomen beslissing, onafgedaan gebleven, daarom is het nu andermaal aan de beoordeeling van de Staten-Generaal onderworpen, onder bijvoeging van de Memorie van Toelichting, die door het vorige Ministerie daarbij was gegeven.

***'s Gravenhage*, 16 Julij.**

Z. M. heeft den 14 Julij jl. benoemd tot rector magnificus der hoogeschool te Groningen, voor het academiejaar 1853—54, den hoogleeraar J. A. C. Rovers.

Bij Koninklijk besluit van den 12den Julij, is benoemd tot ontvanger der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Gouda, de heer H. Scheltema, thans ontvanger der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Harderwijk.

Z. M. heeft bij onderscheiden besluiten van den 13 dezer, goedgevonden te benoemen: tot 2den luit. bij het 1e reg. infant. den kadet J. B. L. Kolkman, bij het 3de reg. de kadets G. F. F. A. Mollinger, S. van der Star en W. A. Brunings; bij het 4de reg. den kadet E. A. van der Meulen; bij het 5de reg. de kadets J. H. Fremery, R. J. Verschoor van Nisse en C. A. Moll, bij het 6de reg. de kadets G. C. Munters, jhr. F. von Mühlen, P. L. J. Bogaert en jhr. R. A. van Nispen; bij het 7de reg, de kadets W. C. D. van Rijen, I. W. D. Thomasset, P. E. Perk en W. J. F. van der Blom, en bij het 8ste reg. den kadet F. G. Scharp; tot 2den luit. bij het 3de reg. dragonders den kadet G. H. van Nouhuijs; tot 2den luitenant bij het reg. veld-artillerie, de kadets A. M. Mazel en A. F. J. A. Baron van der Duijn van Maasdam; tot 2den luit. bij het corps inginineurs, mineurs en sapeurs, den kadet jhr. L. J. van Teijlingen, allen herkomstig van de Koninklijke Academie voor de Zee- en Landmagt.

Bij Koninklijk besluit van 1. Julij, is vastgesteld een reglement, houdende algemeene voorwaarden, volgens welke voortaan den schippers patenten tot uitoefening van de Rhijnvaart in de onderscheidene Rhijnoeverstaten zullen verleend worden.

Z. M. heeft verleend de navolgende pensioenen, als aan T. L. Ras, ontv. der in- en uitgaande regten te Ittersum, *f* 466, H. J. C. Planten, commies 3de kl. bij 's Rijks bel. te Terborg *f* 153; C. Groeneveld, commies bij de rentebet. der nat. Schuld te Amsterdam *f* 1816; J. D. Carlebur, control. 1e kl. bij 's Rijks belastingen *f* 1384; C. J. Duijker, Commies 1e kl. bij Rijks belastingen *f* 349; J. S. de Jong, opziener der domeinen te Nes *f* 37; E. Hentzepeter, rijkstolgaarder *f* 196; H. Visscher, scheepsmeter en ijkmeester te Blokzijl *f* 50; J. D. Schindler, wed. van J. C. Clement *f* 370; en de minderjarige kinderen van wijlen A. Ypeij *f* 146.

De Minister van Finantien heeft ter kennis gebragt, dat, tot verzekering der verzilvering van het op 1 dezer in omloop zijnde bedrag van tien millioen guldens, in muntbiljetten van *f* 100 en *f* 10, zijn aangekocht de nagenoemde kapitalen nationale schuld. Inschrijving op het 3% grootboek (*f* 1,010.300 nominaal) *f* 606.180; op het 2½ % grootboek (*f* 14,402.000 nom.) *f* 7,201.000; zijnde ter aanvulling onder bewaring der Nederl. bank nedergelegd aan schatkistbilletten *f* 2,193.000: totaal *f* 10,000.000.

De *Staats-Courant* van heden bevat een uittreksel van de, door Noorweegsche Storthing aangenomen tolwet op 30 Sept. 1845, van de wet en instructie van 7 Junij en 17 Julij 1845, houdende eenige veranderingen op het stuk der scheepsmeting en van de wet van 26 Sept. 1845, waarbij de herziening is aangenomen van de Kon. resolutie van 3 Julij 1803, betreffende het aanwerven van scheepsvolk.

Deze uittreksels hebben ten doel, om den gezagvoerders der Ned. schepen aan te bevelen, ter voorkoming van onaangenaamheden, zich stipt te houden aan de wetten en aan de woorden van het formulier van aangifte, daar hieromtrent zich reeds vele moeijelijkheden hebben opgedaan.

De *Staats-Courant* vermeld tevens, dat de Regering heeft getracht, de vrijstelling te verkrijgen van de bezwarende bepalingen van art. 9 der wet van 30 Sept. 1845; dat echter was te kennen gegeven, dat die bepalingen niet konden worden veranderd; maar dat de Regering, aangezien in den laatsten tijd op nieuw moeijelijkheden zijn voorgekomen, nadere vertoogen heeft beproefd. Stipte naleving der wettelijke bepalingen is inmiddels zeer aanbevelenswaardig.

Het *Handelsblad* meldt uit Ootmarssum, 14 Julij, dat de instructie van het bureau van stemopneming te Tubbergen ten einde loopt. Het getal getuigen, die grootendeels door den kantonregter te Ootmarssum gehoord zijn, bedraagt meer dan 160. De pastoor van Giesteren is op de dagvaarding als getuige niet verschenen, en dien ten gevolge het hiertoe betrekkelijke artikel van het Wetb. van Strafv. op Z. W. Eerw. toegepast.

In de residentie is aangekomen en aan het *Hotel de l'Europe* afgestapt, de baron *von Beaulieu Marconnay*, fungerend Opper-Hofmaarschalk van Z. K. H. Groot-Hertog van Saxen-Weimar-Eisenach, belast met het overbrengen der officiële kennisgeving van het overlijden van den Groot-Hertog van Saxen-Weimar-Eisenach.

Het diner, dat heden door den voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal aan een gedeelte van de leden dier Kamer is aangeboden, werd ook bijgewoond door de heeren Ministers.

In de residentie is aangekomen en aan het *Hôtel Paulez* afgestapt, de graaf van Limburg Stirum, Commissaris des Konings in de provincie Gelderland.

Wij lezen in het *Handelsblad*, dat te Londen de vertaling is aangekondigd van het bij Gebrs. Diederichs uitgegeven werk: »*De blindenverzorging benevens de middelen tot hare verbetering*«, door Dr. H. M. Duparc; eene onderscheiding, die slechts zelden aan voortbrengselen van de Nederlandsche pers te beurt valt.

De Tijd gaat heden voort met het mededeelen van den inhoud van adressen, die tegen de voorgedragen wet op de kerkgenootschappen, aan de Tweede Kamer zijn toegezonden. Zie hier de plaatsen en het getal teekenaren. Arnhem, 640; Voorburg 78; Diemen en Watergraafsmeer, 40; Noordwijk, 126; Edam, 8; Dockum, 35; Stompwijk, 64; Soeterwoude, 67; Soetermeer, 295; Herwen en Aerdt, 28; Maasland, 83; Soest, 202; Middelburg, 67; Druten, 209; Batenburg, 70; Afferden en Deest, 100; Puiflijk, 32; Bergharen, 112; Horssen, 85; Appeltern, 53, 's Bosch, 1103; Mijdrecht en Wilnis, 116; Kethel, 63; Gendringen, 49; Zeddam, 103; Rijsenburg, 27; Westwoud, 110; Hoogcarspel, 102; en Doesburg, 127.

Uit het verslag van gedep. staten der provincie Zuid-Holland blijkt, dat door wijlen den heer C. L. baron van Wijckerslooth van Schalkwijk, bisschop van Curium, tot fundatie van een r. kath. seminarie, bestemd tot opleiding van jongelieden tot geestelijken van onze overzeesche bezittingen, zijn vermaakt de volgende legaten: *a.* de buitenplaats Duinzigt, met al de daarbij gelegen gebouwen, tuinen, bosschen en vijvers en het daarover gelegen weiland, onder de gemeente Oegstgeest; *b.* zijne boekerij en al zijne meubelen, met uitzondering van al zijn zilverwerk en best porseleinen tafelservies; *c.* van zijn zilverwerk zoodanige stukken, als kunnen dienen voor de kapel van het gesticht *d.* zoodanig gedeelte der ornamenten en kostbaarheden van zijne kapel, als voor de dienst van het gesticht noodig zal worden geacht en *e.* eene kapitale som van *f*50,000 in kontanten, wijders twee legaten, ieder van *f*1000, aan elk der beide afdeelingen van het r. k. seminarie te Warmond en te Voorhout. Aan de r. k. gemeente van Bleiswijk zijn twee legaten, groot *f*10,000 en *f*15,000 vermaakt door wijlen den heer A. Bruls, in leven pastoor der r. k. gemeente te Bergschenhoek.

Op de nieuwe sleephelling, bij de scheepstimmerwerf *de nijverheid* te Schiedam, is den 14den het eerste schip gehaald; zijnde het russische barkschip Hioma, kapt. P. Boijsen.

De Commissie van beheer en toezigt heeft de gegadigden verwittigd, ten vervolge op hare aankondiging in de *Staats-Courant* van 28 Junij jl., dat zij zal overgaan tot den verkoop van eene partij gronden in den Haarlemmermeer-polder, nabij den Leeghwater, op Dingsdag den 16 Augustus aanst., 's morgens ten 10 ure, aan het Warmonder Hek, in de gemeente Warmond; en tot den verkoop van eene andere partij gronden van denzelfden polder, gelegen nabij Halfweg, Amsterdam en Haarlem, op Dingsdag, den 28 Augustus aanstaande, mede ten 10 ure, in het logement bij de Vries te Halfweg, in de gemeente Houtrijk en Polanen. De algemeene voorwaarden met eene algemeene kaart van den geheelen polder, benevens de bijzondere voorwaarden en staten der te veilen perceelen op elke verkooping, zijn te bekomen op vrachtvrije aanvraag en tegen betaling van 25 cents voor elke verkooping: bij den heer de Breuk, boekdrukker te Leiden. Inlichtingen zijn te bekomen bij den heer ingenieur Beijerinck te Leiden.

Hollandsche Kolonie Sheboygan, 21 Junij. Van ter zijde verneemt men, dat een aantal landverhuizers *uit de provincie Groningen*, per stoomboot *Sultana* van Buffalo westwaarts komende, j.l. Woensdag middag aan het havenhoofd alhier afstapten, terwijl de boot een honderdtal Duitsche landverhuizers loste, onbesloten of zij hier al of niet zouden vertoeven. Het laatste kreeg echter de overhand, en zij voeren dus wederom met genoemde boot af naar Port Washington of Milwaukie, om daar eene gelegenheid af te wachten, die hen naar hunne plaats van bestemming, de Hollandsche nederzetting in Michigan, zoude overzetten. Eenmaal hier zijnde, zouden die menschen niet beter gedaan hebben, hier eerst eens rond te zien, en dan naar bevinding van zaken te handelen? De gelegenheid van hier naar Michigan is even zoo gunstig, als van Milwaukie derwaarts.

Eene vriendelijke hand berigt van St. Louis, dd. 1 Junij: »Het doet mij genoegen te kunnen melden, dat velen onzer Hollanders alhier een genootschap hebben gevormd, welks doel in het overbrengen van brave, behoeftige landgenooten zal bestaan. Er zijn reeds eenige vergaderingen gehouden, waarin het opstellen van een reglement, enz., reeds breedvoerig is besproken.

»Het is te hopen, dat deze uitmuntende zaak door allen alhier en elders moge worden ondersteund. Indien wij volgens de spreuk onzer voorvaderen: »Eendragt maakt magt« te werk gaan, zoo twijfel ik geenszins, of deze vereeniging zal niet alleen ter verzachting veler ongelukkigen kunnen doen, maar een ander duidelijk bewijs opleveren, dat het een Nederlander, wanneer het hem zelf goed gaat, de grootste vreugde verschaft anderen wel te doen.«

— In de afgeloopene week zijn, voor zoo ver wij gehoord hebben, drie menschen door twee of meer honden gebeten, die ondersteld werden dol te zijn en onmiddelijk gedood werden. Ten gevolge hiervan heeft het stedelijk bestuur eene verordening afgekondigd, dat van en na den 18den dezer geene honden meer, los of zonder muilband langs de straten mogen loopen, hebbende de stads Marshall den last ontvangen en is het iedereen toegestaan, alle zoodanige losloopende honden te dooden. (*G. C.*)

Laatste Berigten.

Z. M. heeft Hoogstdeszelfs kamerheer in gewone dienst, Mr. W. F. van Doorn van Westcapelle, op verzoek, een eervol ontslag verleend uit zijne betrekking van adjunct-commies bij het departement van Binnenlandsche Zaken.

Z. M. heeft benoemd tot leden van het collegie van regenten over het huis van arrest te Eindhoven, de heeren mr. J. B. baron van Hugenpoth tot den Berenclaauw, officier van justitie bij de arrondissements-regtbank aldaar, en Johannes Theodorus Smits, burgemeester der stad.

Z. M. heeft den heer G. P. Pleiffer, op verzoek, eervol ontslag verleend als ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Ouder-Amstel; behoudens aanspraak op pensioen.

Z. M. heeft het eervol emeritaat met pensioen verleend aan de navolgende predikanten: C. J. Beukers, predikant bij de Hervormde gemeente te Rekken, ingaande 1 October 1853;

P. H. G. Nahuijs, predikant bij de Hervormde gemeente te Scherpenzeel, ingaande 1 October 1853;

C. Jongsma, predikant bij de Hervormde gemeente te Deinum, ingaande 1 October 1853;

V. van Gogh, predikant bij de Nederduitsche Hervormde gemeente te Breda, ingaande 1 September 1853;

J. C. van de Velde, predikant bij de Hervormde gemeente te Zutphen, ingaande 1 October 1853.

Advertentiën.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 16 Julij 1853.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.	
Ned. W. Schuld.	$2\frac{1}{2}$	$63\frac{1}{4}$ $\frac{3}{8}$ $\frac{5}{8}$			
Dito Certificat..	3	$76\frac{3}{8}$	*Hope* 1798/1816	5	$108\frac{7}{8}$
Dito dito .	4	$94\frac{11}{16}$ $\frac{13}{16}$	Dito 1828/1829	5	
O. I. Leening.	4	[$\frac{13}{16}$	Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	$3\frac{1}{2}$	$94\frac{1}{2}$	Dito Dito	$4\frac{1}{2}$	$99\frac{7}{8}$
Hand.-Maats. .	$4\frac{1}{2}$	125	Dito *Hope* . . .	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz*. .	4	92 [illegible]
Certificaten. . .	$2\frac{1}{2}$		Dito dito 5e Ser.	4	
D° *Rothschild*.	$2\frac{1}{2}$	$52\frac{5}{8}$	Inschr. Assig. .	6	
Frankrijk.			Certific. dito. .	[illegible]	
Obligatien. . .	3		**Polen.**		
Spanje.			Obligatien . . .	4	
Nieuwe	1	$22\frac{11}{16}$	**Oostenrijk.**		
Dito Buitenl. .	3				
D° Binnenl. c/m.	3	$42\frac{9}{16}$ $\frac{5}{8}$			
Bew. Sp. Com.		$5\frac{7}{8}$	Metalliek . . .	5	$81\frac{1}{2}$ [illegible]
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	[illegible]
Portugal.			Dito letter B. .	5	[illegible]
Londen	5	$39\frac{9}{16}$ $\frac{5}{8}$	Dito 1847 . . .	$2\frac{1}{2}$	$42\frac{1}{8}$
Dito dito . . .	4	$36\frac{3}{4}$	Dito 1851/1852	$2\frac{1}{2}$	42

[illegible]

Handel en variatie waren heden hoogst onbeduidend, de stemming was echter algemeen iets gunstiger.

FRANKFORT, Vrijdag, 15 Julij. 5 pct. Métall. $85\frac{3}{8}$; W. Bank-aktien 1582; W. Loten fl 250, $119\frac{1}{2}$; 1 pct. Spanje $22\frac{3}{4}$; 3 pct. dito $42\frac{1}{4}$; Badensche Loten $40\frac{1}{4}$; wissel op Weenen $108\frac{3}{4}$.

De beurs was algemeen williger.

Per Telegraaph.

LONDEN, Zaturdag 16 Julij. De aanneming van de, door Frankrijk en Engeland gedane voorstellen ter minnelijke vereffening van het Russisch-Turksch geschil, kan als zeker worden beschouwd.

De Porte zou de nota teekenen, waarvan de teekening door Rusland wordt geëischt, [illegible] een tegennota zou antwoorden, waarin geprotesteerd zou worden tegen elke gedachte tot aanranding van de souvereiniteits-regten van den Sultan.

De eenige moeijelijkheid bestaat in de aanwezigheid der Engelsche en Fransche vloten in de Turksche wateren; maar zij wordt niet als onoverkomelijk beschouwd.

LONDEN, Zaturdag 16 Julij. Consols. op tijd, $97\frac{1}{4}$ [illegible]; Mexico nieuwe 3 pct. $26\frac{3}{4}$, 27; Ecuador [illegible] pct. $22\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$; Certificaten $5\frac{7}{8}$, $6\frac{1}{4}$; Holl. 4 pct. [illegible]; N. Metaliques 5 pct. 1852 $86\frac{3}{4}$, $87\frac{1}{4}$.

PARIJS, Vrijdag 15 Julij. Fr. rente $4\frac{1}{2}$ pct. 101.50; Dito 3 pct. 76.30; Spanje binn. 3 pct. $41\frac{1}{2}$; dito nieuwe 1 pct. $22\frac{1}{2}$; Russen $4\frac{1}{2}$ pct. $93\frac{3}{4}$; Piemont 5 pct. 93.40.

WEENEN, Vrijdag 15 Julij. Metal. La A. 5 pct. [illegible]; dito La B. 5 pct. $103\frac{1}{2}$; Bankact. 1405. Lomb. Venez. $99\frac{1}{2}$; Londen. 1048; Parijs. $129\frac{5}{8}$; Zilver. $9\frac{3}{4}$.

De beurs was geanimeerd, op de versterkte meening, dat het Oostersche vraagstuk vreedzaam zal worden beslist.

MADRID, Dingsdag 12 Julij. Spanje binn. 3 pct. $42\frac{1}{2}$; dito nieuwe 1 pct. $23\frac{1}{4}$; Certificaten $3\frac{1}{4}$.

BUITENGEWOON BIJVOEGSEL,

behoorende tot «DE GRONDWET» van 18 Julij 1853.

DIPLOMATIEKE NOTA'S,

gewisseld met het Hof van Rome, over het vraagstuk van de herstelling der R. C. hierarchie in Nederland.

's Gravenhage, 17 Julij 1853.

Gisteren avond laat ontvingen wij de in de zitting der Tweede Kamer van den 12en dezer, door den Heer VAN HALL beloofde, stukken betrekkelijk de Bisschoppelijke quaestie.

Wij hebben ons gehaast, van die stukken aan onze lezers eene *vertaling*, door middel van een buitengewoon bijvoegsel, mede te deelen, niet twijfelende of het zal hun welkom zijn.

'S GRAVENHAGE, *den* 13*den Julij* 1853.

MIJNHEER DE VOORZITTER,

Ter voldoening aan de toezegging, gedaan in de vergadering van gisteren der Tweede Kamer van de Staten-Generaal, heb ik de eer hiernevens aan U Hoog Welgeb. te doen toekomen afschrift der stukken, welke laatstelijk met het Hof van Rome en deszelfs vertegenwoordiger alhier zijn gewisseld.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,
VAN HALL.

[illegible] Nota, op 10 Mei jl., door den Nederl. [illegible] gezant te Rome ingediend.

De ondergeteekende, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van Z. M. den Koning der Nederlanden, heeft van zijn Hof bevel ontvangen, om aan Z. E. Mgr. den Kardinaal, secretaris van Staat, de volgende mededeeling te doen.

Het Gouvernement van Z. M. den Koning der Nederlanden heeft reeds de eer gehad aan Z. Heiligheid den pijnlijken indruk te doen kennen, dien de laatste maatregelen, door den Heiligen Stoel genomen, betrekkelijk de organisatie van de Katholieke Kerk in het Koningrijk der Nederlanden en de allocutie, in het geheime consistorie van den 7den Maart ll. uitgesproken, op hetzelve hebben moeten maken.

Het gewigt van het onderwerp; de indruk, dien al deze maatregelen op den geest der bevolking van het Koningrijk gemaakt hebben; de levendige wensch van het Gouvernement, om iedere oorzaak van verdeeldheid tusschen de beide Hoven te voorkomen, leggen aan hetzelve den pligt op ernstig en duidelijker op de ontvangene mededeelingen terug te komen.

Hij zal niet herhalen hetgeen reeds aangemerkt is nopens de openbaarmaking en de ten uitvoerlegging van die maatregelen, voor dat het gouvernement van den Koning der Nederlanden daarvan onderrigt was; maar hij ziet zich genoodzaakt, om met het oog op den eerbied, dien men aan de godsdienstige begrippen, beleden door het Hoofd van den Staat en door de meerderheid van de inwoners van het Koningrijk, waarvan het lot Hem is toevertrouwd, verschuldigd is, in de eerste plaats de aandacht op de bedoelde allocutie aan Zijne Heiligheid te vestigen.

Ongetwijfeld zou geen vorst zich beleedigd kunnen achten door eene uitdrukking van gevoelens, door den H. Vader geuit in een consistorie, uit Roomsch Katholieken bestaande, voor zoo verre die uitdrukkingen niet bestemd zijn om openbaar te worden gemaakt; — hetgeen voor de belijders van zekere godsdienstige gezindheid eene oorzaak van rouw en droefheid is, is dikwijls voor hen, die tot eene andere gezindheid behooren, eene oorzaak van blijdschap en erkentelijkheid; — de bedoelde allocutie echter is niet besloten gebleven in den boezem van eene vergadering van geestelijken; niet alleen heeft het Hof van Rome daaraan eene groote openbaarheid gegeven, maar is die ook door Mgr. den Internuntius officieel aan het Nederlandsche Gouvernement medegedeeld, als de denkwijze van den vorst, dien hij bij den Koning vertegenwoordigt.

Het Gouvernement van Z. M. blijft steeds bezield met den levendigsten wensch, om met dat van zijne Heiligheid op denzelfden voet van wederkeerige welwillendheid te blijven, die reeds sedert zoo langen tijd tusschen de beide vorsten bestaat; maar het kan niet onopgemerkt laten voorbij gaan al hetgeen, zonder eenigen twijfel tegen de bedoeling van Zijne Heiligheid, in de bedoelde redevoering een levendigen indruk heeft gemaakt op den geest van het Hoofd van den Staat en van het Nederlandsche volk.

Het zal niet blijven stilstaan bij den niet gebruikelijken naam, gebezigd om het Koningrijk der Nederlanden aan te duiden. Sedert de staatkundige herstelling van Europa in 1815, is dit koningrijk steeds aangeduid onder den naam van «Koningrijk der Nederlanden,» bij alle transactien en betrekkingen tusschen souvereinen. De Heilige Vader kan en zal gewis dien staat van zaken niet willen veranderen. Hoe heeft hij zich nu kunnen bedienen van uitdrukkingen, die in vorige eeuwen gebezigd werden, waarvan hij gewis niet de regten noch de zeden zou kunnen doen herleven; en hoe heeft het Pauselijke Gouvernement kunnen gelooven, dat het, van eene organisatie van de Katholieke Kerk in de provinciën Holland en Brabant sprekende, zich duidelijk genoeg heeft uitgedrukt?

Maar het Gouvernement van Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden, met al den eerbied, dien het aan den Heiligen Vader toedraagt, moet protesteren tegen hetgeen de allocutie van 7 Maart als kwetsend voor de eer van de natie en voor de historische herinneringen, die dierbaar zijn aan het Hoofd van den Staat en voor de meerderheid der bevolking, inhoudt, en ook tegen de talrijke onnaauwkeurigheden in de geschiedkundige feiten, welke daarin voorkomen.

Het zal noch die onnaauwkeurigheden, noch die uitdrukkingen opnemen, die te regt de gevoeligheid der natie hebben opgewekt: eene gevoeligheid die, indien het niet gelukt, haar spoedig weg te nemen, zou kunnen leiden tot uitkomsten, die zeer strijdig met de bedoelingen van Zijne Heiligheid en zeer smartelijk zouden zijn, voor het hart van Z. M. den Koning der Nederlanden, die zijne Katholieke onderdanen even zeer bemint als hen, die eene andere leer belijden.

De godsdienstige verdraagzaamheid, die in de wetten en in de zeden van het rijk bestaat, kan niet te zorgvuldig gehandhaafd worden. De Souvereinen moeten er het voorbeeld van geven, ten einde er de zegepraal onder de volkeren van te bevorderen.

Het Gouvernement van Z. M. den Koning der Nederlanden is overtuigd, dat de Heilige Vader in Zijne wijsheid rijpelijk zal overwegen, hetgeen hierboven uiteengezet is; dat hij de juistheid van deze opmerkingen wel zal willen erkennen en dat hij de middelen zal weten te vinden, om de gevoeligheid te doen verdwijnen, door de bovenbedoelde allocutie te weeg gebragt.

Wat het onderwerp zelf betreft, waartoe de allocutie betrekking heeft en waarvan de uitvoering meer bijzonder is uitgelegd in eene mededeeling, onder dagteekening van den 7den April, door Mgr. den Internuntius aan Z. Ms. Gouvernement gedaan: dat Gouvernement stelt zich voor, om het aan een naauwlettend en gemoedelijk onderzoek te onderwerpen in betrekking tot de bepalingen van de Grondwet, die de Koning heeft gezworen te zullen handhaven en die al zijne onderdanen, tot welke godsdienst ook behoorende, bindt.

De Grondwet maakt geenerlei uitdrukkelijke vermelding van de organisatie der kerkgenootschappen; maar zij bekrachtigt de vrije uitoefening van alle godsdiensten, te gelijk met den pligt om aan de wetten van den Staat te gehoorzamen, en zij legt tevens aan het Hoofd van den Staat de pligt op, om te waken, dat de uitoefening van geene enkele godsdienst de orde of de openbare veiligheid verstore, en om te zorgen, dat alle godsdienstige gezindheden gelijkelijk beschermd worden.

Het Gouvernement des Konings acht het noodig, aan die bepalingen van de Grondwet te herinneren; te meer, omdat deze of gene maatregel, door den vorm, waarin die wordt ten uitvoer gelegd, zoo gevaarlijk zou kunnen zijn voor het bewaren van de openbare rust, dat het Gouvernement genoodzaakt zou zijn, tusschenbeide te treden.

Z. M. de Koning der Nederlanden, die onder zijne getrouwe en welbeminde onderdanen een groot getal Katholieken naast eene groote meerderheid van niet Katholieken telt, zal, met de kalmte en met de onpartijdigheid, die door den aard en het gewigt van het onderwerp vereischt worden, in overweging nemen al hetgeen is voorgevallen, ten einde er op toe te passen hetgeen de bepalingen van de grondwet en de zorg voor de openbare rust voorschrijven, zich voorbehoudende, indien zulks mogt noodig worden geacht, later aan den Heiligen Stoel het resultaat van zijne overwegingen mede te deelen.

Zijne Majesteit stelt zich tevens voor, om met het oog op de grondwet, die in zijne Staten bestaat en de de positie, die zijne Katholieke onderdanen zelven door zijn Gouvernement wenschen te zien ingenomen, te onderzoeken of, in het algemeen, vraagstukken van dien aard wel het onderwerp van eene diplomatieke correspondentie kunnen uitmaken. Zijne Majesteit zal zich afvragen, of, terwijl aan den eenen kant al hetgeen een deel uitmaakt van het Katholieke geloof van zijne onderdanen en de inwendige regeling van hun kerkgenootschap, slechts de Katholieken zelven aangaat, aan den anderen kant al hetgeen betrekking heeft tot de toepassing en de handhaving van de vrijheid, die de grondwet in zijne Staten aan alle godsdienstige gezindheden waarborgt, wel aanleiding kan geven tot vraagstukken van eenen anderen aard dan die, welke behandeld moeten worden in het Koningrijk zelf door de inboorlingen en beslist door de overheid van het land, zonder dat de inmenging of de tusschenkomst van eenigen vreemden vorst of van eenig vreemd gezag, geduld kan worden.

Inmiddels ziet de ondergeteekende zich verpligt den Heiligen Stoel te verzoeken, wel aan het Gouvernement des Konings, zijn doorluchtigen meester, inlichtingen te willen geven nopens de twee volgende vragen:

In de eerste plaats, wenschte het ingelicht te worden nopens den inhoud van den eed, door den Aartsbisschop en de Bisschoppen af te leggen, en nopens de wijzigingen, die den loop der tijden daarin gebragt heeft of die daarin zouden kunnen worden gebragt in de landen, waarvan de Souverein niet Katholiek is en die eene gemengde bevolking bevatten.

In de tweede plaats zou het van groot gewigt achten de bedoelingen van Zijne Heiligheid te kennen, betrekkelijk de mogelijkheid en het nut, in het belang der Roomsch Katholieken zelven, om eenige veranderingen in de organisatie van de bisschoppelijke hierarchie te brengen; vooral met betrekking tot de werkelijke oprigting van een aartsbisschoppelijken of bisschoppelijken zetel in steden, zoo als Utrecht en Haarlem, waarin de groote meerderheid der bevolking niet Katholiek is en waar het dus te wenschen is, om er den vrede en de eendragt te bewaren, dat geenerlei gevoelen gekwetst worde, al ware dit zelfs, in de oogen van Zijne Heiligheid, een vooroordeel, geput uit oude herinneringen, maar die daardoor juist zijn ingeworteld.

De ondergeteekende heeft, terwijl hij zich aldus van de bevelen van zijn Hof kwijt, de eer, enz.

NOTA VAN DEN PAUSELIJKEN INTERNUNTIUS.

's Gravenhage, 29 *Mei* 1853.

De ondergeteekende, Apostolische Internuntius, heeft de eer ter kennisse te brengen van Z. Exc. den Minister van Buitenlandsche Zaken van Z. M. den Koning der Nederlanden, dat, ingevolge de mededeelingen, die hij ontvangen heeft van Z. Emin. Mgr. den Kardinaal, Secretaris van Staat van Z. H., voor het geval in het vervolg voor den Aartsbisschop en de Bisschoppen van het Koningrijk der Nederlanden sprake mogt zijn, om den canoniken eed af te leggen, die hunne Bisschoppelijke wijding moet voorafgaan, en zoo ook bij gelegenheid van hunne investiture en installatie op hunne Aartsbisschoppelijke en Bisschoppelijke zetels, het eeds-formulier in beide de opgemelde gevallen, zal zijn die, waarvan de ondergeteekende de eer heeft, hiernevens een afschrift te zenden aan Z. Exc. den Minister van Buitenl. Zaken.

(get.) BELGRADO.

Aan Z. Exc. den Heere Minister
van Buitenlandsche Zaken van Z. M.
den Koning der Nederlanden.

FORMULIER VAN DEN EED, *af te leggen [illegible] hunne zalving [consecratie] [illegible] verkorenen tot de zetels der [illegible] in het Koningrijk der Nederlanden.*

Ik . . . . . . [illegible] der Kerk . . . . be-

loof van dit oogenblik voor altijd trouw en gehoorzaamheid aan den Heiligen Petrus, en aan de Heilige Apostolische Romeinsche Kerk, gelijk mede aan Onzen Heer den Paus . . . . en aan diens opvolgers, overeenkomstig de kerkelijke wetten benoemd.

Ik zal noch door mijn raad, noch door mijne toestemming, noch door eenige daad gedoogen, dat zij van het leven worden beroofd, of van eenig lidmaat van hun ligchaam, of dat zij onregtvaardiglijk gevangen worden genomen, of op welke wijze ook de handen aan hen worden geslagen, of dat hun, onder welk voorwendsel het zijn moge, eenige smaad of onregt worde aangedaan.

De besluiten (consilium) of de brieven, die zij mij zullen toevertrouwen, hetzij regtstreeks, hetzij door tusschenkomst hunner afgezanten (Nuntii), zal ik, wanneer het mij bekend is dat daaruit eenig nadeel voor hen kan ontstaan, aan niemand openbaren.

Ik zal hun behulpzaam zijn in het in stand houden en verdedigen van het Romeinsch Pausdom, en van de prerogativen (regalia) des Heiligen Petrus, tegen wie het ook zijn moge.

Den afgezant (Legatus) van den Apostolischen Stoel zal ik bij zijne komst en bij zijn vertrek eer bewijzen, en waar hij die zal behoeven, mijne hulp verleenen.

Ik zal het mijne bijdragen tot behoud, verdediging, vermeerdering en bevordering der regten, waardigheden, privilegien en van het gezag der Heilige Romeinsche Kerk, van Onzen Heer den Paus en van zijne bovengenoemde opvolgers.

Ik zal noch door mijn raad, noch door eenige daad of handelwijs, medewerken tot iets waarbij men het verderf of het nadeel van Onzen Heer of der gezegde Romeinsche Kerk, hetzij in hun persoon, regt, waardigheid, staat of magt, op het oog hebbe; en indien het mij bekend mogt worden, dat iets dergelijks door wie ook wierd voorbereid of gesmeed, zal ik zoodanige handelingen tegengaan zooveel in mijne magt is, en er zoo spoedig mogelijk kennis van geven aan Onzen gezegden Heer, of aan ieder ander, door wien Hij van de zaak kan worden onderrigt.

Ik zal de voorschriften (regulae) der Heilige Vaderen, de Apostolische decreten, verordeningen of beschikkingen, instructien, voorzieningen en bevelen met al mijne magt in acht nemen en zorg dragen dat zij door anderen in acht genomen worden.

Ik zal, wanneer ik daartoe geroepen word, ter Synode verschijnen, tenzij ik mogt belet zijn door een bij de kerkelijke wetten voor wettig erkend beletsel (canonica praepeditione).

Ik zal telken vier jaren in persoon het Apostolisch gebied bezoeken, en aan Onzen Heer en aan zijne bovengenoemde opvolgers rekenschap doen van de vervulling mijner herderlijke betrekking, en van alle aangelegenheden van welken aard ook, behoorende tot den staat mijner kerk, tot de tucht der geestelijkheid en van het volk, en eindelijk tot de zaligheid der zielen aan mijne trouw overgegeven; en ik zal op mijne beurt de Apostolische bevelen ootmoedig ontvangen en zoo ijverig mogelijk opvolgen.

Bijaldien ik door eene wettige verhindering daarin belet mogt zijn, zal ik al het bovengenoemde doen waarnemen door eenen afgezant (Nuncius); bepaaldelijk daartoe aangewezen en van een uitdrukkelijken last voorzien, hetzij uit den boezem van mijn kapittel, hetzij een anderen persoon met geestelijke waardigheid bekleed, of op eenige andere wijze daartoe bevoegd (personatum habentum) of, bij ontstentenis van deze allen, door een diocesaansch priester, en bij algeheele gebreke van een zoodanigen geestelijke (Clerus) door eenigen anderen wereldlijken of ordesgeestelijke (Presbyterum saecularem vel regularem) van erkend goed levensgedrag en godsdienstigheid, en van al het bovenstaande ten volle onderrigt. Ik zal niettemin van zoodanig beletsel kennis geven door overlegging der wettige bewijsstukken aan den betrokken kardinaal der Heilige Romeinsche Kerk; zullende die bewijsstukken door tusschenkomst van den bovengenoemden afgezant (Nuncius) in de congregatie van het Heilige Concilium worden overgebragt.

De bezittingen eindelijk tot mijne tafel (mensa) behoorende, zal ik niet verkoopen, noch ten geschenke geven, noch verpanden, noch afstaan of op eenige wijze vervreemden, zelfs niet met toestemming van het kapittel mijner kerk.

Zoo waarlijk helpe mij God en Godes Heilige Evangeliën.

Formulier van den eed, *af te leggen door de Patriarchen, Primaten, Aartsbisschoppen en Titulaire Bisschoppen van het Koningrijk der Nederlanden.*

Ik, uitverkorene . . . . beloof van dit oogenblik voor altijd trouw en gehoorzaamheid aan den Zaligen Petrus en aan de Heilige Romeinsche Kerk, gelijk mede aan onzen Heer den Paus . . . . en aan diens opvolgers, overeenkomstig de kerkelijke wetten benoemd.

Ik zal noch door mijn raad, noch door mijne toestemming, noch door eenige daad gedoogen, dat zij van het leven worden beroofd, of van eenig lidmaat huns ligchaams, of dat zij onregtvaardiglijk gevangen worden genomen, of op welke wijze ook de handen aan hen geslagen worden, of dat hun, onder welk voorwendsel het zijn moge, eenige smaad of onregt worde aangedaan.

De besluiten (consilium) of de brieven die zij mij zullen toevertrouwen, hetzij regtstreeks, hetzij door tusschenkomst hunner afgezanten (Nuncii), zal ik, wanneer ik bewust ben dat daaruit eenig nadeel voor hen kan ontstaan, aan niemand openbaren.

Ik zal hun behulpzaam zijn in het in stand houden en verdedigen van het Romeinsch Pausdom en van de prerogativen (regalia) des Heiligen Petrus, tegen wie het ook zijn moge.

Ik zal het mijne bijdragen tot behoud, verdediging, vermeerdering en bevordering der regten, waardigheden, privilegien en van het gezag der Heilige Romeinsche Kerk, van Onzen Heer den Paus en van zijne bovengenoemde opvolgers.

Ik zal noch door mijn raad, noch door eenige daad of handelwijs medewerken tot iets, waarbij men het verderf of het nadeel van Onzen Heer of de gezegde Romeinsche Kerk, hetzij in hun persoon, regt, waardigheid, staat of magt, op het oog hebbe.

En indien het mij bekend mogt worden, dat iets dergelijks, door wie ook, wierd voorbereid of gesmeed, zal ik zoodanige handelingen tegengaan zooveel in mijne magt is, en er zoo spoedig mogelijk kennis van geven aan onzen gezegden Heer of aan ieder ander, door wien hij van de zaak kan worden onderrigt.

Ik zal de voorschriften (regulae) der Heilige Vaderen, de Apostolische decreten, verordeningen en bevelen met al mijne magt in acht nemen en zorg dragen, dat zij door anderen worden in acht genomen.

Ik zal het Apostolisch gebied op de tijden, bepaald bij de brieven (literae fel.) van den Heiligen Sixtus V in persoon bezoeken.

Zoo waarlijk helpe mij God en Godes Heilige Evangeliën.

NOTA VAN DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN.

's Gravenhage, 1 Junij 1853.

De ondergeteekende, Minister van Buitenlandsche Zaken, heeft de eer de goede ontvangst te berigten der nota van Mgr. den Apostolischen Internuntius, in dato 29 Mei jl., en waarbij waren gevoegd afschriften van het formulier van den canoniken eed, af te leggen voor het geval, dat deze in het vervolg mogten worden afgelegd door den Aartsbisschop en de Bisschoppen van het Koningrijk der Nederlanden, vòòr dat hunne bisschoppelijke wijding plaats heeft, en zoo ook bij gelegenheid hunner investiture of installatie in de aartsbisschoppelijke en bisschoppelijke zetels.

Daar de ondergeteekende de toezending van de voormelde afschriften beschouwt als eene geheel vrijwillige daad, die geene betrekking heeft tot de ophelderingen, die aan den Heiligen Stoel zijn gevraagd, en in de jongste nota van den Graaf de Liedekerke, waarop hij binnen kort antwoord hoopt te ontvangen, stelt hij de tegenwoordige mededeeling dubbel op prijs en beijvert hij zich daarom Mgr. den Internuntius zijnen opregten dank te betuigen.

Volgens het algemeen gerucht, zouden de Roomsch-Katholieke prelaten, die zich thans Aartsbisschop en Bisschoppen van het Koningrijk der Nederlanden noemen, reeds canonieke eeden afgelegd hebben. En daar nu de formulieren, die Mgr. Belgrado aan den ondergeteekende heeft medegedeeld, niet dan op het vervolg betrekking hebben: zoo zou het hem bijzonder aangenaam zijn, evenzeer te kennen de formulieren van eed, door de voorzegde prelaten afgelegd, ten einde in staat te zijn te kunnen antwoorden op vragen en opmerkingen, die deswege tot hem mogten kunnen worden gerigt. Dien ten gevolge verzoekt de ondergeteekende, Mgr. den Apostolischen Internuntius, hem zoo mogelijk wel te willen doen geworden afschrift der formulieren van eed, waarvan hier sprake is.

Hij maakt tevens van deze gelegenheid gebruik, om Mgr. Belgrado op nieuw zijne hoogachting te betuigen, enz.

Mgr. Belgrado, Apostolischen Internuntius.

NOTA VAN DEN PAUSSELIJKEN INTERNUNTIUS.

's Gravenhage, 4 Junij 1853.

De ondergeteekende, Apostolische Internuntius, de eer gehad hebbende te ontvangen van Z. Exc. den Minister van Buitenlandsche Zaken van Z. M. den Koning der Nederlanden, het schrijven in dato van den 1sten dier maand, in antwoord op zijne nota van den 29sten der vorige maand, kan niet nalaten Z. Exc. te kennen te geven, dat hij geloofde, dat de daad zelve der gedane mededeeling van de eeds-formulieren op 29 Mei, en de bekendmaking dat de bedoelde stukken te 's Gravenhage waren ontvangen, men niet alleen zou beschouwen als eene vrijwillige daad, maar ook als eene mededeeling, betrekking hebbende tot de ophelderingen, door den Heer buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van Z. M. den Koning der Nederlanden bij den Heiligen Stoel gevraagd. Daar Z. Exc. daarin echter niet dat verband en die betrekking heeft gevonden, zoo beijvert de ondergeteekende zich aan Z. Exc. te verklaren, dat het hem volkomen duidelijk en klaar is, dat de gewijzigde eeds-formulieren, die bij de nota van 29 Mei gevoegd waren, niet alleen zijn de uitdrukking der welwillende bedoelingen van den H. Vader, maar dat zij tevens bevatten het meest voldoend antwoord van wege den H. Stoel gegeven op de ophelderingen, die door den heer graaf de Liedekerke gevraagd zijn, uit naam van het Ned. gouvernement aan Z. Em. Mgr. den kardinaal Antonelli, secretar van Staat van Zijne Heiligheid, ter zake van den eed de Bisschoppen van Nederland.

De ondergeteekende, niettemin volgaarne willende voldoe aan de uitnoodiging door Z. Ex. den minister van Buiten landsche Zaken van Z. M. den Koning der Nederlanden ge daan, heeft de eer bij de tegenwoordige nota te voegen he afschrift van den eed, algemeen afgelegd door de bisschop pen, vóór dat hunne bisschoppelijke wijding plaats heeft daarbij tevens opmerkende, dat de bedoelde eed, als zijnde de handeling, welke de bisschoppelijke wijding voorafgaat tot op dit oogenblik en op onderscheidene tijdstippen voo den Heiligen Vader gelijkelijk is afgelegd door alle Holland sche prelaten die benoemd werden in partibus infedelium

Hij heeft de eer, enz.

(*get.*) Belgrado.

Zijne Excellentie den Heer Minister van Buitenlandsche Zake van Z. M. den Koning der Nederlanden.

Formulier van den eed, *vóór hunne zalving [consecratio] af te leggen door de uitverkorenen tot de betrekking van Bisschop, overgeschreven uit het boek, getiteld:* **Pontificale Romanum Clementis VIII, ac Urbani VIII, auctoritate recognitum.**

Ik. . . . . . . uitverkorene der Kerk. . . . . beloof van dit oogenblik voor altijd trouw en gehoorzaamheid aan den Heiligen Apostel Petrus en aan de Heilige Romeinsche Kerk, gelijk mede aan Onzen Heer Paus. . . . . en aan zijne opvolgers volgens de kerkelijke wetten benoemd (canonice intrantibus).

Ik zal noch door mijn raad, noch door mijne toestemming, noch door eenige daad gedoogen dat zij van het leven worden beroofd, of van eenig lidmaat huns ligchaams; of dat zij onregtvaardiglijk (mala captione) gevangen genomen worden, of dat op eenige wijze de handen met geweld aan hen geslagen worden, of dat hun eenige smaad of onregt aangedaan worde, onder welk voorwendsel ook.

De besluiten (consilium) of de brieven, die zij mij zullen toevertrouwen, hetzij regtstreeks, hetzij door tusschenkomst hunner afgezanten (Nuncii), zal ik, wanneer ik bewust ben dat daaruit voor hen eenig nadeel kan ontstaan, aan niemand openbaren.

Ik zal hun behulpzaam zijn in het in stand houden en verdedigen, met behoud mijner orde, van het Romeinsche Pausdom en de praerogativen (regalia) van den Heiligen Petrus, tegen wie het ook zijn moge.

Den afgezant (Legatus) van den Heiligen stoel zal ik bij zijne komst en bij zijn vertrek eer bewijzen, en, waar hij die zal behoeven, mijne hulp verleenen.

Ik zal het mijne bijdragen tot behoud, verdediging, vermeerdering en bevordering der regten; waardigheden, privilegien en van het gezag der Heilige Romeinsche Kerk, van Onzen Heer den Paus en zijne bovengenoemde opvolgers.

Ik zal noch door mijn raad, noch door eenige daad of handelwijs medewerken tot iets, waarbij men het verderf of nadeel van Onzen Heer of der gezegde Romeinsche Kerk in hun persoon, regt, waardigheid, staat en magt op het oog hebbe.

En indien het mij bekend mogt worden, dat iets dergelijks door wie ook wierd gesmeed of voorbereid, zal ik zoodanige handelingen tegengaan zooveel in mijne magt is, en er zoo spoedig mogelijk kennis van geven aan Onzen gezegden Heer, of aan ieder ander door wien Hij van de zaak kan worden onderrigt.

Ik zal de voorschriften (regulae) der Heilige Vaders, de Apostolische decreten, verordeningen of beschikkingen, instructien, voorzieningen en bevelen met al mijne magt in acht nemen en zorg dragen dat zij door anderen worden in acht genomen.

Ik zal de ketters, scheurmakers en tegenstanders (haereticos, schismaticos et rebelles) van gezegden Onzen Heer of zijne bovengenoemde opvolgers, zooveel in mijn vermogen is, vervolgen en bestrijden.

Ik zal, wanneer ik daartoe geroepen word, ter Synode verschijnen, tenzij ik mogt belet zijn door een bij de kerkelijke wetten voor wettig erkend beletsel (canonica praepeditione).

Ik zal 't elken (drie) jaren het Apostolisch gebied (Apostolorium limina) in persoon bezoeken, en aan Onzen Heer en zijne bovengenoemde opvolgers rekenschap doen van de vervulling mijner herderlijke betrekking en van alle aangelegenheden van welken aard ook, behoorende tot den staat mijner Kerk, tot de tucht der geestelijkheid en van het volk, en eindelijk tot de zaligheid der zielen aan mijne trouw overgegeven; en ik zal op mijne beurt de Apostolische bevelen ootmoediglijk ontvangen en zoo ijverig mogelijk nakomen.

Bijaldien ik door eene wettige verhindering daarin belet mogt zijn, zal ik al het bovengenoemde doen waarnemen door eenen afgezant (Nuncius), bepaaldelijk daartoe aangewezen en van een uitdrukkelijken last voorzien, hetzij uit den boezem van mijn kapittel, of door een anderen persoon met geestelijke waardigheid bekleed, of op eenige andere wijze daartoe bevoegd (personatum habentem), of bij ontstentenis van deze allen, door een diocesaansch priester, en bij algeheelen gebreke van een zoodanigen geestelijke (Clerus

deficiente omnino), door eenigen anderen wereldlijken of ordes-geestelijke (Presbyterum saecularem vel regularem) van erkend goed levensgedrag en godsdienstigheid, en van al het bovenstaande ten volle onderrigt. Ik zal niettemin van zoodanig beletsel kennis geven, door overlegging der wettige bewijsstukken, aan den betrokken kardinaal der Heilige Roomsche Kerk; zullende die bewijsstukken door tusschenkomst van den bevengenoemden afgezant (Nuncius) in de Congregatie van het Heilige Concilium worden overgebragt.

De bezittingen, eindelijk, tot mijne tafel (mensa) behoorende, zal ik niet verkoopen, noch ten geschenke geven, noch verpanden, noch afstaan of op eenige wijze vervreemden, zelfs niet met toestemming van het kapittel mijner kerk, zonder het Hoofd der Roomsche Kerk (Pontifex Romanus) te hebben geraadpleegd. En indien ik tot eenige vervreemding van dien aard mogt overgaan, erken ik mij zelven strafbaar, overeenkomstig elke verordening waarbij daartegen straffen worden bedreigd.

Zoo waarlijk helpe mij God en deze Heilige Godes Evangeliën.

NOTA VAN DEN MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN.

's Gravenhage, 6 Junij 1853.

De ondergeteekende, Minister van Buitenlandsche Zaken, beijvert zich te berigten de goede ontvangst der nota van Mgr. den Apostolischen Internuntius van den 4den dezer maand, waarbij gevoegd was afschrift van het formulier van den eed, in het algemeen afgelegd door de Bisschoppen vóór dat hunne Bisschoppelijke wijding plaats heeft.

Onder dankbetuiging aan Mgr. den Internuntius voor den spoed, waarmede hij wel heeft willen voldoen aan het verzoek van den ondergeteekende, strekkende om mededeeling van het gezegde formulier te ontvangen, veroorloofd hij zich tevens de vrijheid aan Mgr. Belgrado te doen opmerken, dat daar zijne nota van 29 Mei jl. geene melding hoegenaamd maakt van die, welke te Rome is aangeboden door Mgr. den Graaf de Liedekerke en waarvan hem al het gewigt is bekend, hij meende te mogen onderstellen, dat er geenerlei verband bestond tusschen deze twee stukken; en de ondergeteekende was den H. Stoel dubbel erkentelijk voor eene mededeeling, die toen geheel het karakter van eene vrijwillige daad had.

Daar Mgr. de Internuntius intusschen te dezer zaak een ander gevoelen doet kennen, zoo heeft de ondergeteekende de eer hem bepaald af te vragen, door dit schrijven, of de mededeeling van 29 Mei jl. niet alleen volgens het persoonlijk gevoelen van Mgr. den Internuntius, maar ook overeenkomstig de bedoelingen van zijn Gouvernement moet worden beschouwd als het antwoord van den H. Stoel op dat gedeelte van de nota van den Graaf de Liedekerke, dat betrekking heeft op den eed der Bisschoppen. Indien dit het geval is, dan vleit zich de ondergeteekende, dat de Pauselijke regering hem weldra evenzeer zal doen toekomen het antwoord op de voormelde nota in haar geheel.

In afwachting, maakt hij van de gelegenheid gebruik, enz.

Mgr. Belgrado,
Apostolisch Internuntius.

Hier volgt nu de nota van 1 Junij jl., door den Kardinaal ANTONELLI aan het Nederl. Gouvernement gerigt, en door het *Handelsblad* in der tijd medegedeeld.

Wij hebben het orgineel oplettend vergeleken met de, door het *Handelsblad* geleverde vertaling; en ofschoon het ons is gebleken, dat die nog al de kenmerken van overhaasting draagt, is geen enkel *feit* of geen enkel *argument* verkeerd opgegeven; zoodat wij het niet noodig achten, hier nogmaals deze Nota, bereids van algemeene bekendheid, mede te deelen.

Op deze Nota is den 27sten Junij jl., geantwoord door het Nederlandsche Gouvernement, met het navolgende stuk.

NOTA VAN DEN NEDERLANDSCHEN GEZANT.

De ondergeteekende, buitengewoon gezant en gevolmagtigd Minister van Z. M. den Koning der Nederlanden, heeft zich beijverd aan zijn Hof de nota mede te deelen, welke Z. Emin. Mgr. de Kardinaal, Secretaris van Staat van Z. H. hem wel, onder dagteekening van 1 Junij, heeft willen doen toekomen, betreffende de regeling van de Bisschoppelijke Kathol. hierarchie in het Koningrijk der Nederlanden, en hij is gemagtigd daarop het volgende antwoord te doen toekomen.

In de nota, welke de ondergeteekende, ingevolge de bevelen des Konings, zijn doorluchtigen Souverein, de eer heeft gehad den 10 Mei jl. aan Z. Emin. te overhandigen, heeft hij vooreerst de aandacht van den H. Stoel ingeroepen op den indruk, welken de allocutie van den 7 Maart ll. heeft voortgebragt, en door haren aard moest voortbrengen op den geest van Z. M. den Koning der Nederlanden en op dien der bevolking van het Koningrijk.

Hij meende dien weg te moeten volgen, niet alleen om de eer van zijn land te waarborgen, maar ook om den H. Vader in staat te stellen, dien indruk weg te nemen, door deze en gene zinsnede van de allocutie op te helderen, welke misschien kwalijk kon begrepen zijn. Het is met innig leedwezen, dat de ondergeteekende moet bekennen, dat hij geene volkomen voldoende ophelderingen heeft gevonden in het antwoord, dat hij van de zijde van Z. H. heeft ontvangen.

Daar de Nederlandsche regering intusschen, in geenen deele wenschen kan de heeling van de ongelukkigerwijs en zeker strijdig met de bedoeling des H. Vaders geslagen wonde moeijelijk te maken, acht de ondergeteekende het raadzaam zich er van te onthouden in eene nieuwe discussie hieromtrent te treden. Hij zal zich er toe bepalen op te merken, dat de Pauselijke Regering niet wel gevat heeft, hetgeen op dit punt gezegd is geworden in de nota van den 10 Mei, indien zij meent, dat de Nederlandsche Regering zich beklaagd heeft over de openbaarheid, aan de voorn. allocutie gegeven. Het is de tekst zelve van die allocutie, welke men vooraf wist, dat tot openbaarmaking bestemd was, en die officiëel aan de Regering van den Koning der Nederlanden is medegedeeld, die grond heeft gegeven tot het beklag en de protestatie, welke vervat zijn in de nota van den 10 Mei; en de juistheid der hieromtrent geopperde bedenkingen wordt bevestigd door het feit, dat de Heilige Vader, in zijn antwoord van den 1 Junij, duidelijk te verstaan geeft dat door den aard van het onderwerp, waartoe zij betrekking heeft, de allocutie van den 7 Maart noodwendig tot openbaarmaking bestemd was. De mededeelingen, welke tusschen Souvereinen worden gewisseld, en de manifesten of allocutiën, welke eene regering betreffende een vreemden staat openbaar maakt, schijnen zorgvuldiglijk te moeten vermijden eenige toespeling te maken op de geschiedenis van verwijderde tijden indien de gebeurtenissen waarvan zij aldus de herinnering opwekken, betrekking hebben op worstelingen van godsdienstigen aard, die de tegenwoordige staat der beschaving gelukkig niet meer schijnt te dulden dat zich vernieuwen.

Harerzijds zal de Nederlandsche regering het voorbeeld niet volgen, dat in de bovengemelde allocutie gegeven is; en terwijl hij dat gedeelte zijner nota van den 10 Mei en van het antwoord zijner Emin ter zijde laat, zal de ondergeteekende er zich toe bepalen zijn protest te herhalen.

De ondergeteekende zal te eerder die gedragslijn volgen voor de verdere mededeelingen in de tegenwoordige nota te doen, daar hij zich gelukkig rekent de over 't algemeen verzoenende bewoordingen van het antwoord van Z. Emin. Mgr. den kardinaal Secretaris van Staat te erkennen, en tevens in verscheiden zinsneden daarvan den waarborg van een opregt verlangen om in het vervolg alle misverstand te doen ophouden en te verhoeden.

De regering van den Koning der Nederlanden wordt door hetzelfde verlangen bezield, en de ondergeteekende zal daarom niet terugkomen op de belofte tot eene voorloopige mededeeling ter gelegener tijde, welke door Mgr. den internuntius zou gedaan zijn, en op het niet voldoen aan die belofte, volgens de inlichtingen, gegeven door de Ministers, die deel van het Nederlandsche Kabinet hebben uitgemaakt. Daar de ondergeteekende geenerlei kennis draagt van de stukken, welke Mgr. de Kardinaal Secretaris van Staat, bezit, en die het tegendeel zouden bewijzen, maar welke Zijne Emin. niet geschikt geoordeeld heeft over te leggen, moet de ondergeteekende zich houden aan de inlichtingen, door de vorige Ministers des Konings, zijn doorluchtige meester, gegeven.

Nogtans vindt de onderget. zich gelast duidelijk en juist de beginselen bloot te leggen, welke de Nederlandsche regering, na ryp beraad, als waar erkend heeft, en de gedragslijn te doen kennen, welke zij zich diensvolgens heeft afgebakend. Hij doet dit met te meer genoegen omdat hij vertrouwt, dat de aanneming van die beginselen de verhouding zal gemakkelijk maken van den Koning der Nederlanden in betrekking tot Zijne Heiligheid, door de Roomsch-Katholijken als hun geestelijk Opperhoofd erkend; en dat daaruit zal voortvloeijen, dat de onderdanen van Z. M. voor al wat hunne Eeredienst en de uitoefening daarvan betreft, eene volledige vrijheid zullen hebben door niets anders omschreven dan naar hetgeen de Grondwet des lands wil; terwijl, van eene andere zijde, de Nederlandsche Regering die vrijheid van handeling zal genieten binnen den kring harer regten en pligten, welke haar door dezelfde Grondwet wordt voorgeschreven.

Het is mogelijk, dat het Nederlandsch ministerie, hetwelk het tegenwoordig kabinet is voorafgegaan, niet klaar genoeg die beginselen heeft opengelegd, en dat dienvolgens de regering van Zijne Heiligheid niet bij magte is geweest de stelling, aan de Kerkgenootschappen door de Nederl. wet afgebakend, juist te beseffen.

Intusschen is het billijk hier op te merken, dat in de nota van den 24 Maart 1852, van dat ministerie uitgegaan, en waarvan eenige zinsneden zijn bijgebragt in de nota van Z. Emin. Mgr. den Kardinaal, Secretaris van Staat, van den 1 Junij, andere zinsneden gevonden worden die door Z. Emin. den Kardinaal Antonnelli niet worden overgenomen.

Daarin wordt het uitdrukkelijk voorbehoud gevonden, «dat de regering waakt voor de handhaving van de orde en de openbare rust en de gehoorzaamheid aan de wetten.» En iets verder wordt gezegd: «dat de Koning, verlangende dat al zijne onderdanen het volle en algeheele genot hebben van de regten en vrijheden, door de Grondwet gewaarborgd, geneigd is aan zijne Katholieke onderdanen al *toe te staan*, wat zij uit dien hoofde zouden kunnen vorderen.»

Maar, welke ook de uitdrukkingen zijn, waarvan men zich in die nota's bediend heeft, deze hebben noch het karakter, noch de waarde van eene bekrachtigde overeenkomst. Het blijven eenvoudige nota's, die alleen strekken om het gevoelen te doen kennen van het ministerie, waarvan zij zijn uitgegaan.

De nota, door den ondergeteekende den 10 Mei jl. overhandigd, betwijfelt in geenen deele, dat, daar de Grondwet des Koningrijks de vrije uitoefening van alle godsdiensten toestaat, de inwendige regeling van de kerkgenootschappen voor al wat betreft de uitoefening van de eeredienst, volgens den geest der Grondwet, aan de willekeur van de kerkgenootschappen zelve zou moeten worden overgelaten. In die nota heeft men slechts doen opmerken, dat dit regt niet in uitdrukkelijke bewoordingen in voorzeide wet is geschreven.

Daar de Regering van den Koning der Nederlanden thans rijpelijk en grondig al de vraagstukken heeft onderzocht, welke met een zoo moeijelijk en teeder onderwerp in verband staan, en hare meening daaromtrent gevestigd heeft, zal zij die beknoptelijk aan den H. Vader doen kennen, om, en wel alleen uit dien hoofde, om een bewijs te geven van de achting welke zij voor Z. Heiligheid heeft.

Hij doet dit met te meer vertrouwen, daar de H. Vader zelf de overtuiging heeft dat, indien eenerzijds de Koning der Nederlanden noch het regt noch het verlangen heeft om zich in zaken te mengen, welke betrekking hebben tot het Godsdienstige geloof Zijner onderdanen en tot de vrije uitoefening van de godsdienst die zij belijden, zoodat zij in briefwisseling met die aangelegenheden kunnen treden met den achtbaren persoon, dien zij als hun geestelijk opperhoofd aanmerken, — aan den anderen kant ook geen vreemdeling het regt heeft om deswege in hunnen naam te handelen, vertoogen of vragen te doen.

Uit dit gezigtspunt heeft de Nederl. Regering met voldoening de uitdrukkelijke verklaring ontvangen, welke zoo zeer met het aanhoudend gedrag van Z. Heil. strookt, dat zij bijkans overbodig ware te achten, dat de H. Vader de onafhankelijkheid van de andere regeringen eerbiedigt, en zich op geenerlei wijze in de inwendige zaken van een ander land wil mengen.

Dit voorbehoud nu gesteld zijnde, en door opgemelde bedoelingen gedreven, is de ondergeteekende gelast, en heeft bij de eer ter kennisse van den Heiligen Stoel te brengen:

dat, daar de Wet van den 18 Germinal jaar X nog kracht van wet heeft wat haar geheel betreft in eene provincie van het Koningrijk der Nederlanden (Limburg) en in eenige districten van eene andere provincie (Zeeland), en wat verscheiden harer bepalingen aangaat in de andere provinciën, is het volstrekt noodig dat, alvorens gevolg worde gegeven aan de regeling van een kerkgenootschap, het *liberale* beginsel van de Grondwet door eene nieuwe wet, welke de vroeger bestaande afschaft, in algemeene en eenparige toepassing worde gebragt. Dat is het eerste oogmerk van die wet, welke door den Koning der Nederlanden is aangekondigd in de aanspraak waarmede Z. M. de zitting der Staten-Generaal geopend heeft;

dat die Wet op geenerlei wijze de vrije uitoefening van de verschillende godsdiensten zal raken, in al wat geene betrekking heeft en niet behoort tot het gebied van den Staat, behoudens de maatregelen, welke noodig mogten schijnen in het belang van de orde en de openbare rust, en alleen in dat belang; —

dat er, bij gevolg, geene sprake kan zijn om de regeling van de bisschoppelijke R. C. hierarchie als een volbragt en geconsommeerd feit te beschouwen; omdat al hetgeen tot dusver hieromtrent heeft plaats gehad, slechts eenerzijds is geschied, en dat alleen dán eerst, wanneer de wet, die dit zal veroorlooven, zal aangenomen zijn, de regering van den Koning der Nederlanden in staat zal zijn dat feit aan te nemen en met de R. K. prelaten in briefwisselig te treden onder de nieuwe titels, die hun zullen gegeven zijn in het Kerkgenootschap, waartoe zij behooren, en zoodanig als die zullen geoorloofd worden bij de wet, voor de burgerlijke betrekkingen, die noodwendig tusschen den Staat en de onderscheidene kerkgenootschappen bestaan.

Wat den eed der bisschoppen aangaat, zijn de door Z. Em. Mgr. den Kardinaal Secretaris van Staat, gegeven ophelderingen met de levendigste belangstelling ontvangen, zoo mede de verklaring, dat men voor de bisschoppen der in het Koningrijk der Nederlanden herstelde kerken, het eedsformulier zal aannemen, dat juist gewijzigd is in dat gedeelte, hetwelk bekommering kon doen opwekken in den geest der regeringen van Staten, alwaar meerdere godsdiensten bestaan.

Reeds den 29 Mei jl. had Mgr. Belgrado te 's Gravenhage afschriften medegedeeld van het formulier van den kanomieken eed, in het vervolg af te leggen door den Aartsbisschop en de Bisschoppen van het Koningrijk der Nederlanden, voor en aleer zij als Bisschoppen gewijd worden, benevens ter gelegenheid van hunne investituur of installatie in de Aartsbisschoppelijke of Bisschoppelijke zetels.

Naar de bewoordingen zelve van de nota, welke die mededeeling vergezelde, moest de Minister van Buitenlandsche Zaken de toezending van de opgemelde afschriften beschouwen als eene geheel vrijwillige daad van den H. Stoel en welke in geen verband stond met de aan Rome gevraagde ophelderingen.

Hij stelde die mededeeling dus dubbel op prijs, en betuigde deswege zijne opregte erkentelijkheid aan Mgr. den Internuntius. Daar die formulieren echter alleen op de toekomst slaan, nam de Minister de vrijheid hem ook de mededeeling te vragen van het formulier der eeden, welke reeds, volgens het algemeen gerucht, afgelegd waren door de prelaten, die zich *thans* Aartsbisschop en Bisschoppen

in het koningrijk der Nederlanden noemen.

Mgr. Belgrado beijverde zich die vraag te beantwoorden, en bij eene nota van den 4 Junij gaf hij te kennen: «dat «het hem volkomen duidelijk en klaar is, dat de gewijzigde eedsformulieren, die bij de nota van 29 Mei gevoegd waren, niet alleen zijn de uitdrukking der welwillende bedoelingen van den H. Vader, maar dat zij tevens bevatten het meest voldoend antwoord, van wege den H. Stoel gegeven, op de ophelderingen, die door den heer Graaf de Liedekerke gevraagd zijn uit naam van het Nederlandsch Gouvernement aan Z. Emin. Mgr. den Kardinaal Antonelli, Secretaris van staat van Z. H., ter zake van den eed der Bisschoppen van Nederland.»

Daar echter het afleggen van den eed door de tegenwoordige prelaten, volgens het oude formulier, tot vele bezwaren aanleiding zou hebben kunnen geven, durft de Nederlandsche Regering hopen, dat de H. Vader middel zal vinden, om die te verhoeden.

De ondergeteekende moet terzelfder tijd opmerken, dat het nieuwe formulier van de eeden, hetwelk Mgr. medegedeeld heeft, geene zinsnede behelst in den geest van die, vervat in het formulier, hetwelk, krachtens eene deliberatie van het H. Collegie van den 23 Junij 1791, de Paus aangenomen heeft voor de Iersche Aartsbisschoppen. Die zinsnede luidt aldus: «Ik zal al die zaken, en elk in 't «bijzonder, zoo trouw in acht nemen, als ik overtuigd «ben, dat er niets in gevonden wordt, wat strijdig mogt «zijn met de getrouwheid, welke ik verschuldigd ben aan «Zijne Majesteit den Koning van Groot-Brittannië en Ierland en aan zijne opvolgers op den troon.»

Eindelijk vindt de ondergeteekende zich verpligt, met betrekking tot de veranderingen, welke in het belang van orde en openbare rust wenschelijk zouden zijn ten opzigte van de definitieve vestiging der aartsbisschoppelijke en bisschoppelijke zetels in de steden Utrecht en Haarlem, te doen opmerken, dat de regering des Konings, beter dan iemand, in staat is te weten wat de orde en de rust in het Koningrijk der Nederlanden zou kunnen verstooren, en hare maatregelen diensvolgens te nemen.

Intusschen stelt de Nedederlandsche regering de wijsheid en de hooge voorzigtigheid van den H. Stoel op prijs, die van den aanvang af zorg heeft gedragen, om aan de vijf aangewezen bisschoppen, vooral wat de verblijfplaats betreft, zekere ruimte te laten, in het geval dat zij, door beweegredenen van behoedzaamheid gedreven, het raadzamer mogten oordeelen die verblijfplaats voorloopig elders dan in den hoofdzetel, te vestigen. De Koning der Nederlanden vertrouwt daarin een bewijs te mogen vinden, dat het Hof van Rome de gevaren niet miskent, welke de handhaving van de orde en openbare rust in de opgemelde steden zou kunnen loopen.

De Pauselijke regering heeft in hare nota doen verklaren «dat zij tot gewoonte heeft zoo veel mogelijk de zaken te regelen naar de behoeften van tijden en plaatsen.» Die gedragslijn, de regering van den Koning der Nederlanden twijfelt er niet aan, zal den H. Vader er toe leiden, om bepaaldelijk te veranderen wat Z. H. zelve reeds, door zijn vermeld besluit nopens de verblijfplaats, bewezen heeft door de behoefte van plaatsen en tijden te worden gevorderd.

De ondergeteekende, enz.

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.